

ÉRDI IRKA

IRODALMI-KULTURÁLIS FOLYÓIRAT
X. ÉVFOLYAM 2. SZÁM 2020. JÚNIUS 400 Ft

Baka Györgyi:
Csönd keresztje

– haikuk –

Jézus keresztje
megérint kiszólit a
sebzett időből

szögek keresztje
az elgondolhatatlan
megváltás jele

az Egészen Más
szívem mélyébe hatol
de rejtve marad

amint térdre hullsz
kereszted súlya alatt
lelked felröppen

az önátadás
határok átlépése
hazatalálás

Jézus keresztje
a lehetetlenbe hív:
belső ölelés

a csönd keresztje
felszakadó szívverés
újjászületés

Barna Júlia:
előző életek

éltem Babelben egykor
ismerős a szituáció
mindenki más nyelven beszél
mondom mondom a magamét
és nem figyel rám senki
dobszó réseibe tűzve sem
érik el igazságaim
és igazságnak hitt tévedéseim
az emberi füleket –
mikor Szodomából menekültem
visszafordultam szívemből szökő daccal
míg világom pusztulását néztem
sókristályokká csapódott ki a vérem –
éltem Atlantiszon is mikor
ismeretlen erő ragadta magával
egy lefelé kerengő spirálba
ismerem az utolsó érzést
a bűneink által robbantott mélységek felett
mikor világunk elsüllyed
és a halottak utolsó sikolyát
elnyelik a táguló vízkörök –
Indiában éreztem égőn
a páriák sokféle szomjúságát
a lét kerekére kötözve a szomorú tudást
hogyan nem vált meg a halál
mert mindig előlről kezdődik minden –
a lét és a nemlét folyton egymásba vált
kínok tengerén hajózás
és az örök változáson át
a hullámzó idő
célja a félelmetes jövő

**Dylan D. Tides:
...tovább, tovább**

Virágillat s bánatízű mosolygás a szívben,
szelíd, meleg tenyerek a kicsi társak vállán,
továbbmész a dallam után, megadóan, híven,
s könnyes szemed képzelt betűt kanyarít még kábán
tegnapba hullt krétacsonkkal a megkopott táblán.

Mennyi év, mi elveszik most az ünnepi díszben!
Minden terem mintha kissé idegenebb volna...
Továbbmész a dallam után, megadóan, híven,
de már mintha minden hangjegy távolabbról szólna,
s minden kéz, mi eddig óvott, a Világba tolta.

Ezer emlék oldódik a száz csokornyí színen,
kedves torkok éneklék a keserédes vágat.
Továbbmész a dallam után, megadóan, híven,
s féled kissé a Jövőt, a benne rejlő árnyat,
de már érzed: ma növesztesz szívárványszín
szárnyat!

Elhalkul a régi dallam, s egy-két pillanatra
megállnak a lábaid is, meghatódva nézel.
Feltekintesz még az izzó, szikrát szóró napra,
s megérted, hogy mindegy meddig és hogy hová
mész el,
amit szíved innen gyűjtött, az sohasem vesz el...

**Fazekas Major
Gizella: A karóra**

Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
fekszik a polcon, jár a mutatója.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
sokat mondana, ha beszélni tudna.

Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
nincs szolgálatban, elment hordozója.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
amíg karján volt, sokat tudott róla.

Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
viselőjének az időt mutatta.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
pontos volt mindig, mint hű gazdája.

Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
most is pontos, jár a mutatója.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
egy életet tudna elmondani róla.

Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
érverését hallva tudott minden róla.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg az óra,
ez a hűséges, régi karóra.

Gazdája nincs már, de ő csak ketyeg,
erősebb volt nála, rója tovább az életet.
Tik-tak, tik-tak, ketyeg, csak ketyeg.

**Gani Zsuzsanna:
Életed a tét**

Tavaszcél álmodok, békés kikeletről,
ám fényes nappal immár magamban sírok.
Féltem családom, majd szépkorú szüleim,
bennem tehetetlenül bolyongnak kínok.

Körülöttünk lebeg egy gyilkos szörnyeteg,
senki se látja, nincs nyakában jeladó.
Parancsokat állít a vágyaitoknak,
s ne higgyétek: ti vagytok a Mindenható!

Tudom, hogy ridegek a falak, rút börtön,
hisz odakint már lassan a tavasz tombol!
Menjetek a kertbe, legyen ez most elég,
ha egyedül vagytok kint, kaszás nem tromfol!

Majd ha vége, szárnyalhattok, mint a madár,
ó, elbódít majd erdő, mező illata,
merenghetek milliárdnyi boldogságról,
s lelketeket telíti csalogány dala.

**Habos László:
Összefonódás 2**

Kell, hogy jöjjön nappal
fényes ragyogás, egyszer...
Régóta csak éjszakák jönnek
végeláthatatlan sorban,
mint katonák, kik halni mennek
sötétben is délcegen.
Nem láthatsz, s nem láthatlak,
de hallom sóhajod,
s kutató lelkem, ha rád talál,
felismerlek, hisz lelkemmel látlak,
gyönyörű fénytelen ragyogás.
Halld meg sóhajom, s egyek leszünk.
Nem számít, melyikünk az áldozat,
kell, hogy jöjjön napfény,
és összefonódott lelkünkre rátaláljon.

**Kerepesi Igor:
Függőben**

Ó, ha tudnád, mennyi kétség
Nyugszik most a szívemen,
(Keserűvé téve, mi még
Tegnap édes volt nekem),
Megfojtva az örömet,
Dúlva-tépve álmodat...
Oly kevés volt még az öröm,
S oly sok már a büntudat.

S ó, ha tudnád, mennyi álmod,
Mennyi éber percemet,
Mennyi szépnek indult vágyat
Fojt e büntudatom meg,
És ha tudnád, hányszor áldom,
S átkozom a nagy napot,
Mikor végre kimondtad,
Hogy te is éppúgy akarsz.

Mert szeretnék kincsed lenni,
Mindig jó, csak jó veled,
Mégis érzem, szívem mélyén:
Fájni fogok még neked.
Oly szép vagy, és enyém lenni
Akarsz, s kívánsz, jól tudom,
És mert mégis kételkedem,
Butaságom fájlalom.

Boldog időt bennem sűrűn
Komor percek váltanak,
Bocsásd meg hát vétkem nekem!
Bocsásd meg, ha bántalak!
Egy vagyok csak azokból én,
Kik maguk sem értik még,
Személyük és napjaiknak
Céljait és lényegét.

Utam s célokat kutatom még,
Zavart, fáradt s zord vagyok,
Nem értem, mit miért teszek,
S nem sejttem, mit akarok,
Téged is, bár szeretnék,
S ragaszkodom hozzád én,
Mégis egy Más, Távol-Élet
Szébb reménye int felém.

S oly sok bűnös érzés ég benn...
Jó lenne mind feledni,
Jó volna csak egyszerűen,
Büntelenül szeretni,
Jó volna csak most e percet,

Jelenünket élni meg,
Jó volna, mint akkor este,
Átölelni testedet.

**Király Ignác:
Hang**

Hallod a hangom, hallod a gondolatom?
Ha szívedet érintetlen hagyom,
Kárba vész a hallott gondolat,
Ha pusztába száll a szó, száll a mondat.

Pusztá az, kinek legfőbb hang a maga hangja.
Pusztá, ki más hangját uralni akarja.
Ki magát keresi csak, tükörnek kell a világ,
Kinek minden más hang csak szóvirág.

Közöttünk kell az összehangolódás.
Harmóniánkban is lehet mindenki más.
Kevesek vagyunk mi magunknak,
Csak tartsd a ritmust, dallamát dalunknak.

Az igazság hangerő nélkül is hanghatás.
Tettekben mért szelíd hűség: Kell-e más?
Zaj van számosan, baj van károsan.
Testesülj meg tettben, szóban és a dalban.

Mit szólnál, ha azt mondanám:
Megélve bontom ki, sikerül is talán,
Isteni szó született, mikor megszületted,
Megélve bontod ki, különben elvetél.

Egy hullámra hangolódva van esély,
Hanghatásunk jó tettekkel nem csekély!

**Hamberger Anikó
Pipacsok
(pasztel)**

Kissné Matkó Gabriella:

Halkan lépeget...

(Molnárné Király Márti emlékére)

Halkan lépeget a holdfény az éjben,
Napsütötte táj alszik a réten.
Tó tükrében zúgolódó árnyak,
Felhők táncán megpihennek, s várnak.
Hajnali napfény vízpárában ébred,
Ezernyi sóhaj az ég felé száll érted.

Te vagy az egyetlen, ez csak a Te álmod,
Álmokban élsz, s ezt álmodod vagy látod?

Halkan lépegetnek órák és percek,
Az időben úszva néha feleselnek.
Mi más a sors, ha nem az ő fohásza,
Ezernyi kéz már ruháját szaggatja.
Üvölt és sír hangosan, de némán,
Elenged mindent, s ott marad árván.

Ki az az egyetlen, kinek a világa?
Mely álomban jár, ki őt várja, őt látja?

Csak halkan lépek, meg ne hallja senki,
Nem-tudást remélve, játszva megpihenni,
Újra élni mindent, s mindent elfeledni,
Tó tükrében tükröt, s nem álmokat látni.
Mi hát a sors? Mi magunk teremtjük,
Vagy elviseljük némán, s újra, s újra kezdjük?

Én vagyok az egyetlen, én vagyok, ki látom,
Vagy csupán kép vagyok, pillanatnyi álom?

Adelmann Anna
Tavaszi Duna

Kósa Márta:

triaNON

Varázsgömbömet ha megforgathatom
létkönyvemet találomra bárhol felnyitom
magyar a hang a kép és a szó
anyámtól apámtól kapott útravaló

idézem a régi hangokat
vállamra hulló csendben Verecke erdei alatt
vérfehébe füstbe bukó kárpáti alkonyok
szél vágat múlt időkért zokog
Latorca sziklás partján méz és könny
kezemben keveredik szívemen csorog

száz évünk múlt
bármilyen düh és gyilkos akarat
tépte szét szavunk
dalunk megmaradt a Kárpátok alatt

folyók fordulnak kanyarognak
Garam Szamos Tisza és Duna
elkoptatják a vasból kovácsolt rozsdás láncokat

hegycsúcsok
friss szélben hajlongó öreg fenyők
megunthatatlan zúgás morajlás
egetek karcoló zordon csúcsok között
lent szelíden akác és pipacs színe villan

tűzjel és szirom
selymes simításuk itt érzem arcomon

tág térben lépek ismerős utakon cipőm sarka koppan
Kolozsvár Arad Segesvár Udvarhely Torja
nyurga száron billegő teleki margaréta

vár rám emlékutamon
Léva Marosfalva Kálna
nagyanyám kemencés kenyere cukrozott foszlós
kalácsa

nevek arcok szemek
egy villanás s elmoszák a trianoni örületet
hazugságot dülást kínlódot évtizedeket
vadból zaklatásból épített életbörtönöket
kezek érintések vágycsók sóhajok
emlékezem s
piros fehér zöld virágból
messzi sírhalmokra hálacsokrot fonok.

Ludwig Géza:
A Múlt olyan, mint...

A Múlt olyan, mint csaták
zord, elhagyott porondja,
melyre épp dúló vihar
a Jelen szennyét hordja.

A Múlt olyan, mint a kút,
vizébe apró erek
szivárgó mérge vegyül:
hazugság és gyűlölet.

A Most a Múltnak hentese,
annak húsából csinál
hurkát, kolbászt, húslevest.
Régit kavar új kanál.

A Múlt olyan, mint a gaz,
kiirtani nem lehet –
vagy gyomirtóízű lesz
vasárnapi levesed.

Lukács Mária:
Egyszerűbb lenne, ha

Virágvasárnapig meg sem állnék,
tűzbe tenném a kezem. Féltetek.
Meleg szobából az utcára nézve
összeesküdnek a hulló levelek.

A télvíz lerántja az utolsó leplet,
patakban a kövek féltve őrzik
a rajtuk átázolt ősutak nyomait.
Egyszerűbb lenne, ha tavaszt írnánk.

Megoldaná a jégcsapok nyelvét,
felruházna meleg szavakkal,
pipára gyújtana a nap végén,
dalra így fakadna a lélek.

Bölcsőjében egy alvó kised,
álmából még fel sem ébredt.
Előbb még karácsonyt várunk,
mikor megszületik egy Új élet.

Móczár Csaba:
Apám boldogan fürdik már...nyolcvankét évesen

A minap apám szólt,
s kissé zavarban volt.
Arra kért, mutassam meg
az új tusolót!

Hogy működik a csap?
Egykarú, fényes vacak.
Ismeretlen vízköpő,
krómozott kacat.

Én magyarázom épp,
de ő már a tusba lép.
Forgatja, húzza-vonja,
tisztul már a kép.

Ezután arra kért:
Ha tudok! Maradjak még.
Szappanért indult és a
fürdőköpenyéért.

Már itt is van! Nocsak!
Vizes a haj, a pocak.
Már boldogan fürdik Ó!
Hasznos „a kacat”.

S a víz folyvást folyt.
A kezem, mit elmorzsol,
az nem izzadság, nem víz,
az egy könnycsepp volt!

Holcsi Réka:
Kokeshi babák

**Nagy-Rakita Melinda:
Vers az időről**

Este van
A redőny csíkjából már eltűnt a fény
Fekete homály fest rá
Álmod hozó verssorokat
Elszaladt a nap

Fáradt szemem szemezgeti még
Mesét hozó könyvem betűit
Közben az idő úgy rohan
Mint kergült csikó
Ha végre kisüt a nap
És buzdító illattal teli
Tavaszergeti futni élni
Semmitől sem félni

Éjfél tájt már illene aludni
De a történet nem ereszt
Miféle furcsa kereszt ez
Hogy időhöz kötött életünk
Béklyót ver rajtunk
Miért a reggel ébreszt
S az este küld ágyba
S ha borítod rendjét
Rendre visszaüt
A lapok fogynak gyorsan

Álmos szemem laposat pislant
Tegyük már le
Mert felettünk az idő
Pálcás keze emelkedik
S int
Napunknak vége van
Megint
Pilláim csukódnak
Kezemből könyvem kihull
Ám fejemben még ott kering
Véget nem ért
Történetem
Az álmod messze visz
Meggzűnik idő és tér
Fiatal vagyok újra

Kezemen a ráncok kisimulnak
Lelkem fut rohan
Mint kergült csikó
Ha végre kisüt a nap

Maradj otthon

A kertben rózsaszín hófelhőt játszó
Szirmok kavalkádja szédít
Rügyek fakadnak
Gyökerek sarjadnak
Füvek zöldje zendül
Lelkek vágnak szárnyalni
S közben alattomban
Vírus döngöl reményt
Álmod
Kökemény földbe
Maradj otthon

Egy rozsdafarkú élénk dallal
Hívja párját
Cinkehad sötét mellénye
Villan harsányzöld
Levelek rejtekéből
Tombol a tavasz
S közben alattomban
Üres játszótérek hívnak
Játékra
Gyerekszivajra
Maradj otthon

Napról napra melegebb van
Vérszínű Hold tombol
Macskák osonnak
Kertek alján
Egerek kushadnak
Kiürültek a boltok
S közben rettegés
Fortélyos félelem feszít
Belül
Vajon megmenekülsz
Maradj otthon

Mondd lesz-e még
Amikor félelem nélkül
Barátok nyakába borulsz
Amikor kezet rázol
S nem remegsz
S közben alattomban
Sem gondolsz
Felejtetni vágyott rútot
Napokra
A harsogó parancsra
Maradj otthon

**Naszvadi Judit:
Június 4.**

Álmomban újra Kolozsváron jártam.
Színes busz hozott
és letett
egy mellékutcán.
Diákcsoportot kellett átvezetnem
a Szent Mihály-templomhoz.
Siettem.
Egy borostás öregember
mondani akart valamit,
de elrohantam.
Fuldokoltam.
A Szamos
hegyi patakként zuhogott
mohos sziklákról a mélybe.
És mi hazaértünk végre,
a tágas, otthonos tere.
Annyit mondtam csak
a gyerekeknek,
hogy válasszon mindenki
magának egy házat,
aztán szétszéledtek.
és én büntudattal
kapdostam utánuk,
mert nem mondtam el a
Házsongárd titkát,
hogy évszázadok óta
hányan alusszák
a magyarok álmát
a legszebb temetőben.

**Pálné Onódi Judit:
Haikuk**

Harmat
Mint a gyöngyvirág
cseppjei úgy billegnek
hajnal harmatnak

Harmatos reggel
korán fűben lábalok
alpesi völgyben

Pókháló látszik
harmatnak cseppjeitől
nem észrevétlen

Ábránd
Ábrándos szemmel
a múltamon tűnődök
szebb nem lehetne

Csendes az este
ábrándozás elragad
elbújok benne

Álmok, ábrándok,
velük mihez kezdjek, ha
életem rohan

**Petrik István:
Nem a térkép szakadt**

Év, te századik.
Év, te gyászos.
Ország, te megmaradt,
magával határos.
Év, te bánatos,
év, te átkos...
Nemzet, te szétszakadt,
te éggel határos.
Béke, te erőszak.
Béke, te vétkes.
Ellen, te felbőszült.
Örökkön éhes.
Magyar, ki itt maradt,
és túl a határon.
Somoskő itt maradt,
de szlovák a várrom ...
Komárom a miénk,
de Komarno másé...
E nap minden magyaré,
az Összetartozásé.
Kolozsvár elkerült.
Az Oltnak más a hangja.
Kárpátokat sirat
a templomok harangja.
A Hargitán kereszttek,
az Úz völgyében hantok.
Szabadkai álmok,
ti magyarok maradtok?
Beregszász hová lett?
Eszék túl a Dráván...
Mennyi magyar maradt
mostohán és árván?
Csallóköz partjait
nem csak a Duna mossa.
A székelyek sóhaját
nem csak a szél hozza.

Nem a térkép szakadt.
Szív, ország és nemzet...
Lepergett a száz év.
Békét és kegyelmet ...
Békét a magyarnak.
Békét minden népnek,
de igazságos békét
Kárpát szent bércének!
Itt vagyunk már régen,
és itt leszünk sokáig.
Fogjon össze magyar
Dévénytől Mohácsig.
A magyar fogjon össze,
éljen bárhol a világban...
Nyíljon egy szép jövő
a múltunk árnyékában!

Pálfi Nándor:

Nem ilyenek mondták a világot

Nem ilyenek mondták a világot,
Mikor fáradt mosollyal az arcukon
Fölém hajoltak, és a fülembé súgtak
Lágy, meleg szavakat, halkán és kedvesen,
Gyengülő kezükkel kicsit cirógatva a hajam.
Azt mondták, hogy erdők vannak arra,
S kezükkel az ablak felé mutattak,
És hegyek amarra, tavak és folyók a távolban,
A kacskaringós út végén pedig kicsiny házak,
Ott, ahol a mező és az illatos akácok összeérnek.
A házak körül gyerekek, és magas, göcsörtös fák,
Amik alatt kutyák szaladgálnak csaholva,
Kilógó nyelvüket a friss fűszálakon végighúzva.

Szentjánosbogarakról meséltek, s félénk
Gyíkokról a fal tövében, ahol megreked
A hőség a tikkadt nyári napokon,
És a békéről, amit századévnnyi szenvedés hozott.
Ilyenkor rendre megremegett a hangjuk,
Mintha valami fontos dologról lenne szó,
De ha rákérdeztem, csak a fejüket ingatták.
Azt mondták, hogy kicsi vagyok
Egy nagy világban, de majd egyszer én is
Nagy leszek, olyan, mint ők, s akkor
Talán én is megértem.

És lám, most már én is értem,
Igen, már tudom, hogy nem mondtak igazat.
Az a világ, amiről ők mindig meséltek,
Már nem létezik, ahogy béke sem létezett soha.
Mert füst terjeng a fák helyén, és műanyagcifatoktól
Felpuffadt tetemek hevernek a partokon.

Utolsó nyüszítéseiket nem hallja meg senki,
Csak girhes porontyaik, amik aztán kifacsarodva
Az enyhülést hozó elmúlásba szenderülnek.
Nem mondták, hogy az élet egyszer véget ér,
S a halál döbrent csendje
Utat talál a zajban, abba a kis házba a fák mögött.
S nem mondták, hogy az idő semmit sem ad,
Csak elvesz, ahogy azt sem mondták, hogy merre
nézzek
A végtelenben, ha újra őket akarom látni,
Ahogy a réten át lépkednek a fáradt fény felé,
A felhők alatt,
A falvak határában,
ahol megannyi vadvirág nő.

Sall Margit:

Ketten – női szeretettel

Mikor az emberek megkérdezik, hogyan csináljuk,
csak egyet mondhatok, szeretettel nézünk Rájuk.

Nem segített olyan dolog semmikor,
ha az ember mást kohol.

Inkább nézzen mindenki magába,
mert bizony, ott van legbelül mindennek a gátja.

Hagyj fel, ó, emberi lélek, a gyalázattal,
legyen végre béke szívedben,
csakis akkor leszel belül boldog,
ha igazán létezel...
akkor majd végre tudod vinni nagy teted,
hozzátéve munkád, igaz cselekedetnek.

Szeretet legyen benned.

**Kávránné Szedmák Ilona:
Angyal (raku)**

Somogyi Norbert:
A kikötőnél

Falevelek suttognak
langy szélben fülembe,
Hold fényében hallgatom
köves parton ülve.
Fáradt szombat éjszaka,
nem szól hajók kürtje,
csak a messzi kocsmából
részeg matróz füttye.

Egy nagy kavicsot dobok,
nézném, hogy ér vízbe,
De nem hallom, eltűnik,
lemerül a mélybe.
A füttyöt hallom újra,
nem tetszik a vége,
a Holdnak is megtörik
szelídítő fénye.

Gyárvárosi partszakasz,
Lelkek kikötője.
Hamis itt a langyos szél
s füttyészónak a vége.
Megtört rég a matróz is
És a Holdnak fénye,
némán várom a reggelt,
mint a hajók kürtje.

Szabó Aida (Jampa drolma):

Haikuk

Két fej összebúj
előttük kávé gőzöl –
egy csésze élet

Zöldhajnal csillan,
kávém aromájából
friss erőt meríték

Hegyek között csöpp
mélyvizű tó szikrázik –
hűsíti elmém.

Hegyhátra hágtam,
felfelé harmatos volt,
le: deres az út.

Hegyem megmásztam:
adódott jó és rossz is –
mind tanítás volt.

Kint, bent, lent, fent
tükröződik egymásban –
mandalát rajzol.

A mindennapok
forgásából kilépés
élet aszúja!

Szigetvári Zsófia Petra:
COVID - 19

Védj meg!
Új beteg érkezett.
Alig akarta elengedni
a kezemet.
Azt kiabálta,
Félek! – Én is.
Ne hagyjanak itt! – Sajnálom.
Fázom. Megfagyok!
Forró volt a homloka.
Másnap megfulladt az izzadságában.

Zihálva veszem a levegőt.
Csak öt perc szünetet.
Kezet mosok,
nem számolom hányadszor.
Nincs meleg víz.
Ötvenkettőnek ígértem
fájdalomcsillapítót.
Raktáron sincs.
Jegyzetek.
Néha rápillantok az ágyra,
a haldoklóra.
Könnyeim, mint a gyógyszerek,
Elfogytak.

Maradj otthon!
Otthon...
Elfelejtettem, milyen az álom
illata.
A reggeli kávé elvesztette
varázsát,
És nem a szabadnapok tartanak
életben.
Egy halk köszönöm.
Egy elgyötört mosoly.
Mégvédelek.

**Tarnócziné Barabás Irén:
Haikuk**

Tövises kereszt
utolsó sóhajtása
utadon kísér

Keresztet vetek,
szellemarcodat látom,
jó, hogy elkísérsz

Friss szénaillat,
július. Hőség tombol.
Búzakereszttek

Hús szoba falán
bútorok közt kis kereszt,
ima száll felé

Csillog nyakadon,
benne hitünket hordjuk.
Gyémántos kereszt

Ajkuk keresztlen.
„Örökké” és „sohasem”
fogadalmi szó

Új élet pirkad
keresztelő reggelén,
ünnepi öröm

**Falusné Chrestels Erzsébet:
Tulipánok**

**Tóth Mária:
Isten**

Homlokán feszít az aranymadár
Ezüst folyó homloka ráncán csurog
Felfogják s tartogatják az angyalok

Ezüst folyó minden arcvonása
Benne az idők folyása
Az emberi történelem
S a jézusi gyötrelem

Nevetése éggel teli
Napsütéses Nappal teli
Mosolya Hold
Aranyvirág ablakán
S a Hold haján

Nevetése éggel teli

**Tormássy Erzsébet:
Hajnal**

Hajnali határon ezernyi fűszálon
harmatcseppek ülnek,
oly szép, mint egy álom.

Csillognak, villognak,
nap kelő fényében
gyémántként ragyognak.

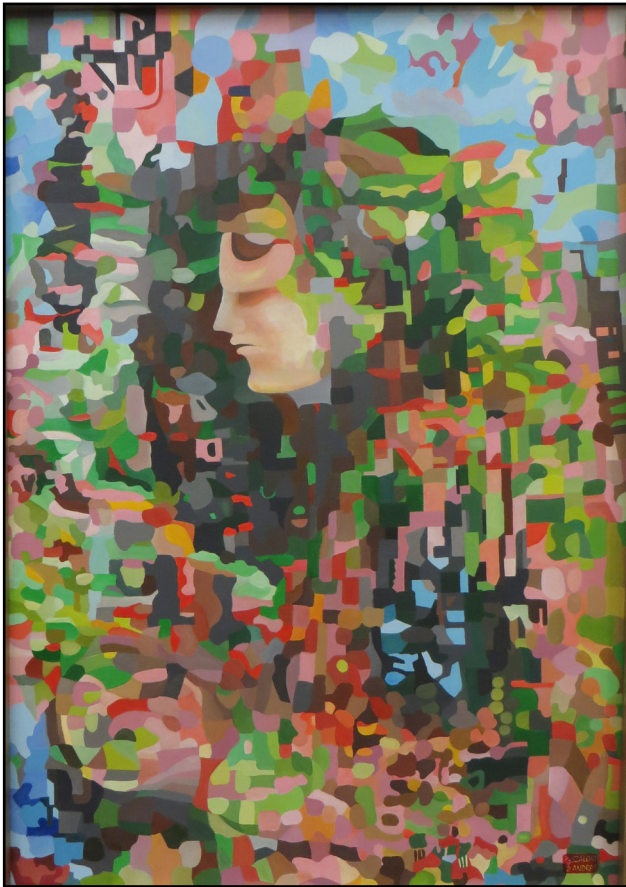

Révész Gábor Alkonyat

Siessünk, hogy lássuk
ezt a könnyes csodát,
hajnali határnak igéző látványát.

Gyermekkorban nincsen bánat,
akkor oly szép a világ,
gyermekszemmel, gyermekésszel
ember mindent másképpen lát.

Szép az élet, csupa öröm,
gond még messze, távol jár.
Gyermek elől titok a sors,
mi felnőttként reá vár.

Nagyszalóki András:
Álom

Valentin István:
Hálászonett
(47 év összegzése)

Szép az a ház, amit Isten kigondol,
Önzetlen szülői alapfalakkal,
Hit-cementtel kevert jellem-betonból,
Érték-acéllal átszőtt vasalattal.

Tudás-téglák rendben egymásra téve,
Tapasztalat-habarccsal egyben tartva,
Felragyog az otthon megszentelt képe,
Öröm-cserepekből áldás van rajta.

Szeretet-ablak önti az üde fényt,
Hitvesi szív kandallója melegít,
Családi emlékek új erőt adnak,

Hűség-bútorok vigyázzák az erényt,
Gyerekzsivaj szabadsága felderít,
Örökségemben boldog lelkek laknak.

Varga Katalin:
Nem akarod

Nem akarod, de itt van,
settenkedik halkan.
Behúzódasz, és vársz,
kerülget a frász.

Most egyedül Ő uralkodik.
Félünk tőle, mert szaporodik.
Viszi az áldozatokat,
nem keveset, nagyon sokat.

Rengeteg szapora ivadéka van.
Most Ő a király, mert koronája van.
Ne hagyjuk, hogy Ő legyen topon!
Kelletlenül, de maradjunk otthon!

Hangyássy Jánosné:
Erdei út

A szomorú hetes

Prímszámként tengeti mindennapjait, örvendezve, és/vagy kevésbé örvendezve;
Hogy neki csak az egyes van meg önmaga,
Hogy neki nincsen egyéb más osztója, csak Ő
És a fránya egyes, aki mindenkivel csalja.

Futballozók izzadt mezén viselteti magát büszkén, és/vagy kevésbé büszkén;
Hogy neki nincs más, csak a támadószellem,
Hogy ő nem más, mint A név mögött megbújó jellem,
És a fránya egyes, ki helyette is védekező.

Róma mámoros városában betűkkel helyettesített valóját viseli, és/vagy kevésbé viseli;
Hogy neki csak egy V és két I jutott,
Hogy mindenki elfelejti; Róma is hét domb,
És a fránya egyes a múzeum tetején sem kopott.

Cápák fogsorában előfordul ő hétszer, azaz egyszer véresen, és/vagy kevésbé véresen;
Hogy neki még ragadoznia is kell,
Hogy nem lehet az emlősök nyaki csigolyája,
És a fránya egyes is valójában egy cápát takar.

Istenadta világunk megteremtésében megjelent teljességként, és/vagy kevésbé teljességként;
Hogy neki csak hét napi teremtése,
Hogy hét bő és szűk esztendője van,
És a fránya egyes, mely egyetlen Isten jelent.

A magyar történelem Kárpát-medencei vezéreit hazafiasan sorolja, és/vagy kevésbé sorolja;
Hogy neki 895-ben csak hét törzse volt,
Hogy neki a Jenő Keszit meg Tarjánt hozott,
És a fránya egyes Árpád fejedelem maradt.

A Nagy Medve legfényesebb csillagjaiként, Göncölszekérként ragyog, és/vagy kevésbé ragyog;
Hogy Héra istennő végezni akar övele,
Hogy Zeusznak is csak egy alkalomra kellett,
És a fránya egyes sarkcsillagként mégis szebben csillog.

Magányosan kullog a számok birodalmában, sóhajtva, belátva, és/vagy kevésbé belátva;
Hogy nem több egy egyszerű természetes számnál,
Hogy csak önmagával szorozva adja a negyvenkilencet,
És a fránya egyes itt is, ott is, örökre előtte lesz.

Varga Zsófia, Kempelen Farkas Gimnázium,
Budapest (11. évfolyam)
(Az Így írok én c. országos pályázat egyik nyertese)

Szomszédoló

Csendes őszi nap volt 1682. szeptember 2-án, amikor egy öregember veres fezen és kaftánban, fehér turbanban török mivoltát jellemző barna arcbőrrel és hófehér szakállal utoljára ért fel megmászva az 53 lépcsőt az érdi minaret erkélyére.

Bajdürün Ogo Ibrahim ben Dsaafarszáde el Karakörögün, az öreg sejk naponta ötször: pirkadatkor, délben, kora délután, napnyugtakor és az esti sötétség beálltakor szólította imára Érd muszlim lakóit. A keresztények erre a harangot használták, Allah igazhitű követői az emberi hangot. Fontos volt, hogy a müezzinnek jó erős és szép hangja legyen, hogy több száz méterre is elhangozzon. Eredetileg csakis arab nyelven szólalhatott meg. Sorban elfordult a négy égtáj felé, minden irányban ezt kiáltva: „Allah a legnagyobb. Tanúsítom, hogy nincs más Isten, csak Allah. Tanúsítom, hogy Mohamed Allah prófétája. Gyertek imádkozni. Gyertek az üdvösségre! Allah a legnagyobb. Nincs más Isten, csak Allah.

A technika beleszólt a müezzinnek életébe is. Ma már elektromos eszközök segítségével magnóról játszanak le előre rögzített felvételt. Ez már nemcsak 2-300 méterre hallatszik, de még két kilométerre is hallják a müezzin imára szólító szavait.

A török idők óta elmúlt több, mint háromszáz év, de Érd óvárosi részén, a Mecset utcában még mindig áll egy épület, amely visszaidézi a hódoltság 150 évét Magyarországon. Csupán öt helyen áll még minaret: Pécsen, Szigetváron, Esztergomban, Egerben és Érden, amelyet Ferenczy Károly építész helyreállítási tervei alapján újjítottak fel 1970-ben. Csúcsát vasbetonnal egészítették ki, a körerkélyt is rekonstruálták. Ma is látogatható. Erkélyéről csodálatos kilátás nyílik az óvárosra és a Dunára.

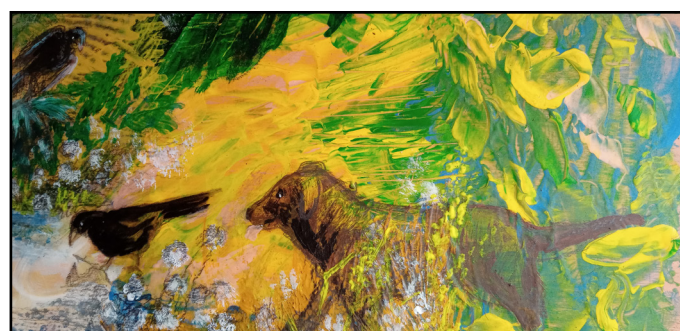
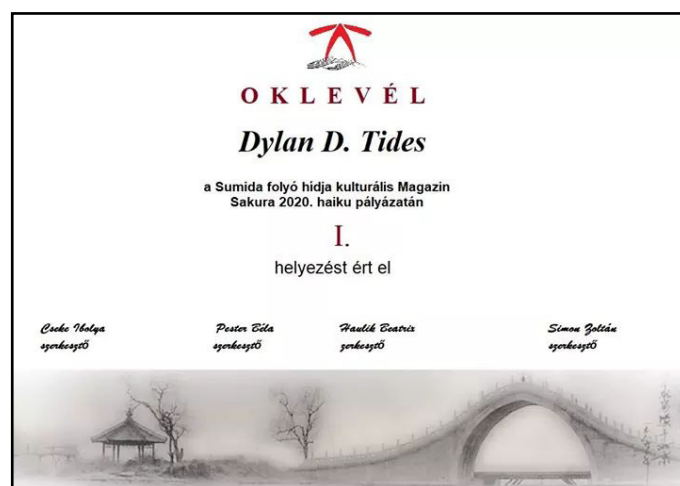
A minaret arab eredetű kifejezés, jelentése: tűz. Valószínű arab nyelvterületen a világítótorony szerepét töltötte be, de lehetett tűzjelző funkciója is. A muszlim országokban a mecsetekhez vagy dzsámikhoz építették, vagy egyben, vagy különálló toronyként. Az érdi minaretet Szulejmán szultán parancsára Hamza székesfehérvári bég építtette a 16. században. Érdet a török korban Hamzsabégnek nevezték. Az ásatások során kiderült, hogy nemcsak minaretet építettek, de dzsámít is, amely teljesen elpusztult, a kö-

veit széthordták. A minaretek falait számtalan iszlám jelkép díszítette, így a hold és a csillagok, ősi török szimbólumok.

1682. szeptember 2-án délben hangzott fel utoljára Ibrahim sejk imára szóló hangja. Másnap Érdre érkeztek Badeni Lajos és Lotharingiai Károly császári seregei.

A minareten kívül Érden több család neve is viseli a török idők emlékét. Az Egri csillagokban is olvashattunk magyarrá lett törökről, aki megházasodott, gyermekei születtek. Érden is így történhetett, mert több család is török eredetű nevet visel. Többek között: Hasszán, Csibrák, Deffend, Kurán, Kuhár, Káv-rán.

A török világ 1686-ban véget ért Magyarországon. A templomokra a félhold helyett újra kereszt került. A 150 év azonban nem merült feledésbe egyik nép emlékezetében sem.

**Kaboldi Mária:
Feketerigó**

**SZÁRNYALÓ SÓLYMOK HAIKU CSOPORT
RENGÁI (LÁNCVERSEI), HAIKUI**

A japán középkorban kialakult egy új lírai műfaj a **renga**, a **láncvers**. Az első három sort (5,7,5), a **hoőkut** az egyik költő írta, a másik két sort (7,7), az **agekut** pedig egy másik. A két rész között tartalmi kapcsolatnak kellett lennie. Korlátlan hosszú verláncot lehet alkotni. Renga-versenyeket is rendeztek. A 16. század végére a renga első három sora önálló lett. Eredetileg humoros költemény volt, de a haiku műfajának megteremtésével a humor kiszorult belőle.

Barabás Irén:	Üde fák, virágok, édes párát lehelnek, Közeleg a nyár.	Barabás Irén:	Megbabonázott csillagok esti fénye, hű Göncölszekér.
Habos László:	Virágos rét színeit fényesíti vidám nap.	Habos László:	Ezüsthold fogó arccal vigyázza gyermek álmát.
Barabás Irén:	Hajnali kertben boldog emléket idéz friss orgonaág.	Barabás Irén:	Aranyban fürdő lusta folyam hulláma palackot sodor.
Szabó Aida:	Illata igéz, képek özönét szél röpíti, tükröt tart vízcepp.	Szabó Aida:	Kísérik vidám halak, búznak ki-be, bökdösik, Csillan nap fénye, gondolatok sodródának, aranyhídon vág.
Habos László:	Mosolyt csal vén szememre föltreppent pille.	Habos László:	Szerelimitas álmot valóság-ármay közelít.
Kreischer Nelly:	Múlt emléket idéző tűnő emlék-pillanát.	Kreischer Nelly:	
Szabó Aida:	Büvkörébe von madárcsicsergésbe hullt orgonaálom.	Szabó Aida:	Sietős patak hátán fel-le bukácsol egy szalmaakalap, parton kislány könnyezi, haja libben a szélben, kjsfiú ugrik, fürgén, miként a lenge szél, szerelem hajtja.
Kreischer Nelly:	Szerelimitas tavasz lila illata zsongit.	Kreischer Nelly:	Fényes égre tekintve ezer csodát remélnék, szemek tükrében ringatóznak szép vágya, s kéz kézbe simul.
Nagy-Rakita Melinda:	Ut szélén pipacs szíromszoknyája lángol, varázsos világ.	Nagy-Rakita Melinda:	Emlékek örvényében anyó és apó ballag.
Barabás Irén:	Sárga repcetáblákon szél játszik a fényekkel.	Barabás Irén:	
Habos László:	Alkony érkezik, virágokra álmot szór, lelkemre békét.	Habos László:	
Szabó Aida:	Háztetőn macska oson, árnyát holdfény kíséri.	Szabó Aida:	
Kreischer Nelly:	Már közel vannak a Galaxis-vándorok, figyeld az eget!	Nagy-Rakita Melinda:	Napsugár pihen cseresznyevirág szirmán, méhek zsonganak, Illatos teám gőzöl, mézescsuprom csak félig.
Nagy-Rakita Melinda:	Múlt üzenetét hozzák, értsd meg jól a jeleket!	Szabó Aida:	Bársonyos éjben jázmin méze illatoz, megremeg a szív, lehunyt szemhéjak mögött tágul végtelen világ.
Barabás Irén:	Kérdő tekintet Tejúton suhan felé. Ősidők vágya.	Barabás Irén:	
Habos László:	A tudás még rejtve van, kapaszkodni kell érte.	Habos László:	

Kreischer Nelly:

Mutáns vírustól
teremtéskoronája
rogyantán eszmél.

Nagy-Rakita Melinda: Mivé lett a szép világ,
mivé lettem benne én?

Szabó Aida: Viharok jönnek-
mennek, tépáznak, mégis
remény parázslék

Barabás Irén: Tudós elmékben tűz gyúl,
ők jövnék zálogai.

Habos László: Időtlen utak
jeleit megfejteti
érkeznek lelkek,

Kreischer Nelly: Véges idővel tűnnek,
titok örökre marad.

Nagy-Rakita Melinda:

Kertben kjs rigó,
csőrében hernyók gyűlnek,
fészke hársfán ring.

Szabó Aida: Izgó-mozgó tátogók
türelmetlenül várják,

Barabás Irén: Tavaszi idill.
Akácillatok úsznak,
csendesül a kert.

Habos László: Életöröm dallamra
érkezik narancs alkony.

Habos László:

Zord hegyek ölén
magányos lélek keres
utat önmagához.
Talált ösvény felfelé,
távoli csúcsra vezet.

Kreischer Nelly:

Habos László:

Csendet szór az ég,
nyugalmat vad lelkekre,
s válasz kérdést szül.
Lehet, bolygóként kering
az elménk körbe-körbe.

Szabó Aida:

Fazekas Major Gizella:

Ne félj szeretni,
mert erősít, gazdagít!
Viszontszeretnek,
Őrizd, de sugározd is
a Föld minden lényére

Kreischer Nelly:

Fazekas Major Gizella:

Születés, halál
között az élet. Vigyázz rá!
Ebből csak egy van.
Rejtély: új nap, vagy élet
következő ébredés.

Szabó Aida:

Somogyi Norbert:

Megvan mindenünk,
Már csak az életet kell
újra tanuljuk,

Akasszátok fel
a kialakult képem.
Szöges ellentét.

Kettőre zártam
álmaimat. A kulcs a
lábtörő alatt.

Megtépte a szél
álmaim vitorláit, de
sodródok feléd.

Szél söprögeti
a kiejtett szavakat.
Eltűnt egy mondat.

Nagy-Rakita Melinda:

Elhagyott templom
Omló kereszthajó rejt
Éhes egereket

Mohlepte kövek
Ősi templom hült helyén
Régen volt kereszt

Ősök nyughelyén
Porladó kövek között
Tört kereszt pihen

Tomboló tömeg
Megváltó vérző teste
Keresztfán remeg

Kreischer Nelly:

Ablakaimat
kítárom. Kereszthuzat
szármán száll álmod.
Tűnik vele illatod.
Valóságsgazd tölt teret!

Tarnócziné Barabás Irén

Aransárga föld,
búzamező síkjában
keresztben fasor

Sírhantok felett
örök életet ígér
számtalan kereszt

Felépült falak,
ág helyett áldott kereszt.
Bokrétaünnep

Keresztben lépő
tüzes kőlo táncot jár
emberkarika

Áruló tömeg
keresztre szegeltette.
Most imádkozik

Keresztbe hasít
minden fenyőöröngőt a
favágó fia

Pálné Ónodi Judit:

Nem bánok semmit
mit igaz szívűből tettem
újra megtenném

Hogyha megbántott
néhány szavam, talán csak
rosszul mondtam jót

Kreischer Nelly:

Fehér köpenyén
Jel: vörös kereszt. Kardja
vércseppet hullat.
Szeretetet hirdetve
gyilkolt Krisztus nevében.

Máglyahalált halt
szintén Krisztus nevében.
Várható végzet!
Bűnös, vagy büntelen a
keresztes lovag?

Kedves verseim

*Mottó: A verseket nem én írom.
Én csak élvezem.*

Kósa Márta: Kezek

Csak szeretni kell – mondtad
szeretni embert virágot
tücsköt bogarat
áradó fényben pompázó
és ázott didergős hideg napokat
csak szeretni kell és simogatni
ringatni halkuló szívzenét
örülni egyszerűen tisztán
megérteni az élet üzenetét
tanítóttál
türelmünk de sokszor elfogyott
nézem az öreg sodrófát
tésztát nyújtani „úgy” még ma sem tudok
és nem sült rétes
dülöngélő vajjas pogácsa
omlós fehér kalács ma
kezedet látom
mazsola pereg a kék zománcos tálba
méltatlan vagyok talán
nincs már kitől leckét kérnem
mégis igyekszem megjavulni
hisz hozzád hasonlóan áramlik vérem
génjeid itt huncutkodnak
nézem a kertet és égre tekintve nevetek
nem lettem talán mégsem teljesen ügyetlen gyereked
mert ugyanúgy ring a szélben itt sok száz tulipán
ugyanúgy sajog térdem
derekam egy hosszúra nyúlt dolgos nap után
és épp oly gyakran elfeledem
a kesztyűt hogy kezem óvja meg
estébe hajló csendben soká mosom
földporos száraz tenyeremet
belőled vagyok
néha fojtogató a csend nélküled
máskor örömmel játszom
hiszen bennem élsz
életünk féltett kacatjait rakosgatom
össze vagy szanaszét
ülök a padon
ölelkező fények váltakoznak a Dunán
madarak csiripelnek jóllakottan
óvó kezed érzem vállamon
ANYÁM
tűnődve bíbelődöm
őszülő hajam engedetlen barázdáival
hosszúra nyúlt napom aranyló alkonyán...

Mi ragadott meg ennyire benne? Túl az emlékek, érzések és hangulatok kézzelfoghatóan valóságos megjelenésén, ami Márta verseit annyira jellemzi, még valami, ami számomra is ismerős, és ahogy telik az idő, egyre ismerősebb. Amikor az ember a szülő képeiben magára ismer, vagy – az idő előrehaladtával – egyre inkább sajátmagában fedezi föl az anya, apa vonásait, mozdulatait, szokásait. Nyilván sokan eltűnk át már hasonlót. Elmesélhetném például, hogy ha félhomályban lépek egy tükör elé, édesapám szokott szembejönni velem – de ez nem lenne költészet. Kósa Mártánál az! Az ábrázolás elevevése tökéletes összhangban a formával.

Szeretek verseket párhuzamba állítani, kerestem nagy költőink verseiben, hol érhető tetten ez a felismerés, hogy az anya vagy apa bennem él tovább, belőlük vagyok. Sok verset elolvastva sem találtam ilyen határozott megjelenését a gének utódban való huncutkodásának, ahogy Márta nevezi, de halványan felbukkan Márai Sándor „Anyá” és Áprily Lajos „Denevér – foly a vér” című verseiben, utóbbi ráadásul három generációs, de inkább emlékező vers. A leghatározottabb gondolati párhuzamot Kosztolányinál találtam, mindössze huszonöt évesen írta a „A szegény kisgyermek panaszaiban”-ban. Álljon hát itt a fiatal költő rácsodálkozása a képen még fiatalabb anyuka és a saját szemére:

Kosztolányi Dezső: Anyuska régi képe

Jaj, de édes.

Itt oly fiatal még. Tizenhat éves.
Mellén egy nagy elefántcsont kereszt.
De dús, komoly haján, bársonyruháján
titkos jövődök szenvedése rezg.
Keze ölében álmodozva nyugszik
karperecek, gyűrűk súlya alatt,
és könnyen az asztalra könyökölve,
feje előrebillen hallgatag.
Oly idegen így. Olyan ismeretlen.
Tündéri ábrándok menyasszonya.
Csak a szeme nevet rám ismerősen,
két mélabús, merengő viola.
Csak kék szemében ismerek magamra,
mely eljövendő álmoktól homályos
s rettegve a bús végtelenbe réved.
A lelkem már körötte szálldos.

**Carl Astro:
Naplórészletek**

1954. november 20.

Bemutató az Ipartervben. Kedves, nagy buli. A plakáton átneveztek Imrének. Ezért vagy talán a négy rokokó ajtóért, két üveg valódi francia pezsgőt kaptam. Vajon honnan került ez az agyongyúrt zacskó mélyébe?

1954. december 5.

Odakint az ablakon túl, a Lisznyai utcában feketén meredeznek a gázlámpák tornyai. A hosszú bottal lépdelő lámpagyújtogató ember ma megfélemedezett rólunk. Idebent a szürkülő szobában az apácáktól örökölt széken magányosan üldögélek, és a Bauer család kikopott pléhvekkerén nézem az időt. Itt körülöttem ebben a lakásban semmi sem az enyém, itt mindent kaptam, örököltem, szereztem vagy kunyeráltam. Az órán negyed tíz van. A szobában megpattan egy képráma, és érzem, ahogy a plédbe burkolt lábam lassan kihül.

Fázom.

A kályhában már ellobbant a festékes dobozaimmal élesztgetett gyenge tüzecke, és most, hogy az égethető összetépett rajzaim között kotorászok, a kezembe akad a halványsárga papírlap, amit a minap kaptam. Tizedikén van a nevem napja, és a Fillér utcában várak benneteket – olvasom a gyűrött lapról.

Halványan felrémlik előttem Ő, ahogy nyáron utoljára láttam... Valahonnan váratlanul egy verssor dereng elő az ablak sötétjéből, és betölti eleintén csak a gondolataimat, aztán az egész magányos szobát.

„Köldököd, mint illatozó olajoktól síkos szép kerekded csésze” – vélem hallani a nagy íves barokk ablakrács felől, és mikor előtűnnek bennem a kék és rozsdabarna szőlőhegyek is, egy újabb sor dereng fel a sötétben. Látom és hallom a nemlétezőt.

„Hasad, mint a zafírokkal rakott elefánttetemek drága tündöklése, és a te két emlőd nyugalma, mint liliommezőkön legelő két bárány.”

Ülök a kihülő szobában, és már nemcsak ébren álmodom, hanem érzem is a szerelmes zsidó király zsongó csodáját.

A pléhvekkeren azóta már háromnegyed tíz van, de C. még sehol, elbotorkálok hát a sötét, hideg ágy felé, és megpróbálok a kihült pléd alatt egyedül elaludni.

1954. december 25.

Szent karácsony napja Érden. C. mosogat, a mama a fenyőfa környékét rendezgeti, és az én szigorú, szófu-

kar apám, hátán az unokájával, négykézláb kering a lerámolt konyhaasztal körül. Zajosan keresnek valamit a frissen felmosott kőpadlón.

1955. január 9.

Álmomban Téged látlak.

Nincs rajtad a kabát, a falnak támaszkodva szörnyű gyapjúzokniban állsz, amire küszködve próbálsz egy gyönyörűen kék csipkeharisnyát húzni. Olyanfajta mintái vannak, mint a Memling-képeken a brokátoknak. A vöröstéglás ablakban egy férfi jelenik meg, lehet, hogy T., nem tudom. Aggódok kissé, mert látom azt is, hogy a téglák kötés nélkül vannak rakva, és félek, hogy leomlik. T. kezében egy poros, koszos vakramát veszek észre, amit elejt, és ő maga is mellézuhan. Felemelem a képet, megfordítom, és megdöbbenve a saját arcomat látom rajta. Egy pillanatig azt hiszem, tükröt tartok a kezemben, de csalódom, és az nagyon megrendít.

Verítékezve ébredek.

1955. február 26.

Ilyen a hetem a munkahelyemen.

Hétfő: Délelőtt egy cserepes virágcsendéletet festek van Gogh modorában. Délután a Népművelési Intézetet keresgélem a Fő utcában. Csendes hóesésben találok rá a Corvin téren. A bejáratnál portás, az ívelő lépcsők mögött színházterem, a jobb oldali utca szinti folyosón irodák, ajtajukon táblák, s valahol a tér felőli zugban, az Állami Népi Együttes szomszédjaként megtalálom a drámai osztályt. Odabent S. P. vár rám, akit soha nem láttam, bár saját története szerint az Iparterv bemutatóján ott volt, s most beszélni és ismerkedni szeretne velem. Mindenekelőtt betessékel egy titkárnyó feldúlt íróasztala mentén a főnöke szobájába, ahol kezet foghatok két idegen emberrel, akik közül az egyik még a főiskoláról ismer. Sándornak nevezik mindannyian, de én nem emlékszem rá mindaddig, míg ki nem derül, hogy opera tanszakos rendező volt Oláh Gusztáv hóna alatt. Le sem ülve mindhárman nekem szegeznek a kérdést: vállalnék-e amatőr színjátszói tanfolyamokon egy-egy beszélgetést a díszlet tervezéséről, a díszlet szerepéről és drámai funkcióiról. Az este egy nagy dumapartival és koccintással ér véget a Fő utca túloldalán villogó miniatűr eszpresszóban. Vagyis aki nem tudja, az tanítsa!

Kedd: Délelőtt fél tízkor átfuldoklom a bűdös, füstös alagúton, hogy a kettes villamos a Margit hídig vihesse. A Pannonia utcában a fagyos művészbejárat előtt káromkodva belém ütközik U. T., és a második emeleten romosodó irodája ajtajáig hallgatom a felhábo-

rodását a róka farkú gorombaságai miatt. A gazember, akit átkoz, az a B. P. névre hallgató asztalosmester, a róka farkú pedig a fűrész, amit ordítózás közben főnöke hasának nyomott.

Szerda: A nap a víztorony tövében, a Központi Műterem nagy festőtermében kezdődik, mert tanulnom kell a szakmát, ha tanítani akarom. Negyedórakig nézem a padlóra feszített óriási háttéren tologatott kerek palettát, figyelem a háromvödörnyi festékekkel és a nagy aláfestő ecsetekkel küszködő Sz. L.-t meg a keze ügyében maszatoló fiatal legényt, akit mindenki Sasinak becéz. Mindketten egy gomolygó felhőkkel zsúfolt égbolt aláfestésével vesződnek. Kedvem lenne magamnak is ecsetet fogni, ezért megvárom az ebéd-szünetet, hogy közéjük ülhessek, és beszélgethessek velük, míg ők a hazait kanalazzák.

Délután beállok a felfeszített háttér fölé, de néhány perc múltán abbahagyom a kísérletet, mert még az utcai cipőmön is megjelenik az égbolt kékje. Nem is olyan egyszerű szakma ez.

Csütörtök: Kilenc órakor a Csokonai utcában kezdek. Igazgatói engedéllyel kapok egy alapozóecsetet, és beállok felhőt festeni a fiúk mellé. Tocsog a paletta, az ecseten és a vászon is. Laszka bácsi elnéző mosollyal figyel rám, aztán kiveszi a kezemből a hosszú nyelű aláfestő szerszámot, és csendes szavakkal megmutatja, milyen rosszul fogom ezt az ügyetlenül idegen festőpartvist. Délben már a Magyar Néphadsereg Színházának nézőterén az utolsó sötét sorból figyelem egy kimondhatatlan nevű szovjet szerző kimondhatatlan című színdarabjának próbáját. E. főrendező úr valóban szigorú, kemény hangon igazgatja a színművészeket...

Hazafelé a Moszkva térig együtt villamosozom a szakszervezeti úrnővel, és innen enyhe hőszállingózásban gyalog tartok a Lisznyai utcába.

Délután Debussy és van Gogh tölti be meglehetősen lehűlt szobánkat. Sötétedéskor véletlen meggondolatlansággal benyitok a homályos fürdőszobába, ahol C. éppen törölközőbe tekeredve szárítgatja magát, és én emlékeim mélyében a világító ablakban a szépséges Zsuzsanna mögött meglátom a bibliai bábészkodó zsidó véneket.

Péntek: Újra a Pannonia utcai színészbejáró, újra a sötét nézőtér, újra a szovjet szerző és E. I.

Kora délután bevásárlás a Széll Kálmán téri piacon, ahol váratlanul szembejön velem B.J. Itt lakik újabban albérletben valahol a Fény utca sarkán. A délután vadashús- és zsemlegombóc-készítéssel telik, mi-

alatt hátul a szobánkban lassan elviselhetően langyossá válik a levegő. Mire C. szótárait, nyelvkönyveit és szanaszét hagyott jegyzeteit a szobaasztalról és az ágya melletti polcra rendbe rakom, a pléhvekkeren már jócskán elmúlt hat óra, de a ház asszonya még sehol. A pénteki túlórászás ismét a nyakunkba szakadt. A kopott mikrobarázdáson halkán Chopint hallgatok, és ügyetlenül az életemről elmélkedem.

Én is, mint minden megfigyelő, az ember vagy inkább az emberiség tapasztalataiból következtetek. Ez a voltaire-i gondolatmenet, de az emberi ok-okozati megfigyelések hibákkal terheltek.

Az első és talán a legsúlyosabb az, hogy az észlelő lehetőségei az érzékszervek által felfogható jelzésekre szűkülnek.

Szinte minden a látás és a hallás révén vagy arra műszeresen lefordítva jut el hozzánk. Ami ezen kívül esik, az óhatatlanul a megérzések és ezáltal mitikus csodák birodalmába kerül. Ezért ezt az anyagi világon kívül levőnek és tudománytalannak tekintjük, holott csak a megfigyelő érzékelésének a határait jelenti.

Szombat: Gyaloglás C.-val a Déli pályaudvar kicsit még romos kapujához, és egy retúrjegy árán utazás Érd ligetére. Míg a konyhában a húsleves és a szombati rántott csirke készül, a Picinyke pedig anyukájával játszva beszélget a világ nagy dolgairól, én megpróbálom egy kockás papírfecsin elképzelni a kedden Füzesabonyban tartandó színpadtechnikai beszélgetésemet.

Fél kettőkor idehaza van az apám, és ettől kezdve Anyu, Apu már nem létezik, Yetke csak vele beszélget és játszik. Ő lett Apa, Nagyapa, Férj és Játék-mester egyszerre.

Ebéd után a kicsi és a nagyok pihenni térnek, én újra magamra maradok színpad gondolataimmal. Elkalandozok a látvány és a hamis tér kideríthetetlen csalóka összefüggései felé szédülve, leírom a kockás, gyűrött papírlapra, hogy a valódi térről és időről, ha egyáltalán ily módon létezik, csak kis léptékű, földi arányú, érzékszerveink által felfogható elképzeléseink vannak. Még a tizenöt-husz kilométeres egyenes vonalú tér elképzelése is bizonyos fantáziát kíván, hiszen miképpen azt az ismeretlen barátom a hegyen sétálva szuggerálta, minden megfigyelő egy gömb palástjának egyetlen pontján áll. Így a tér kubatikus, tehát háromdimenziós felfedezése a meg- vagy átérzések birodalmába kerül, hiszen a megfigyelésére a szemünk alkalmatlan.

Ezért tehát csak tudatunkban, kombinatív logikánkban épül fel és illeszkedik egybe, így az általunk megismerhető világ is csak egyidejű összefüggései nélkül vizsgálható.

Az összefüggések csak logikánkban egyesülnek. De hát ezt mégsem lehet amatőr színjátszóknak nagyképpen előadni.

Karácsony István:

A hitről

2. rész

Szabó Péter a faluban az a férfi, akire azt szokás mondani, hogy minden volt már, csak akasztott ember nem. Illik ez rá, mert ez a szikár, középkorú, jólöltözött férfi kirívó intelligenciájú, „jó beszédű” ember. Eddigi életében több munkahelyen megfordult: volt postai tisztviselő, raktáros egy cégnél, autóparkolási felügyelő, de a mi szempontunkból a legfontosabb: valami diakónusféle is. Nem derült ki, milyen teológiai iskolában szerezte meg ezt a képzést, mindenesetre a templomban szorgosan ténykedett, gyűjtögetta a gyertyákat, a mise celebrálásához előkészítette a liturgikus tárgyakat, eszközöket, és az adományok gyűjtésekor körbehordozta a perselyt.

Mindezt önzetlenül tette, pedig az igazat megmondva, nem volt mélyen vallásos, hívő lélek. Valóban kedvelte a templomi légkört, a tömjénfüst terjengő illatát, a kántor orgonajátékában észrevette a mellétéseket, de pihentető relaxációt jelentett neki a mélyen vallásos öregasszonyok monoton, imádkozó duruzsolása. Talán segítőkészségével került meglehetősen jó kapcsolatba, mondhatom, barátságba Bordás Albert káplán úrral, akinek bozontos kutyáján és idős, szőrehullató macskáján kívül nem volt más barátja ebben a faluban.

A két barát, az idősödő agglegény és főnöke, a káplán, gyakran együtt voltak esténként a parókián, Bordás Berci atya szobájában, amikor néhány pohárka jóféle rizling, s Trézi mama kiváló pogácsái társaságában akarták „megváltani a világot”. Ez néha olyan jól sikerült, hogy az elbóbiskoló Péter feje csaknem az asztalon koppant, jelezve, hogy ennek a napnak is vége, haza kell mennie!

Az utóbbi időben dialógusuk témája a hitről, a vallásról, Isten létezéséről és hasonló dolgokról szólt. És hát ilyenkor nem kímélték egymást, persze, ezen

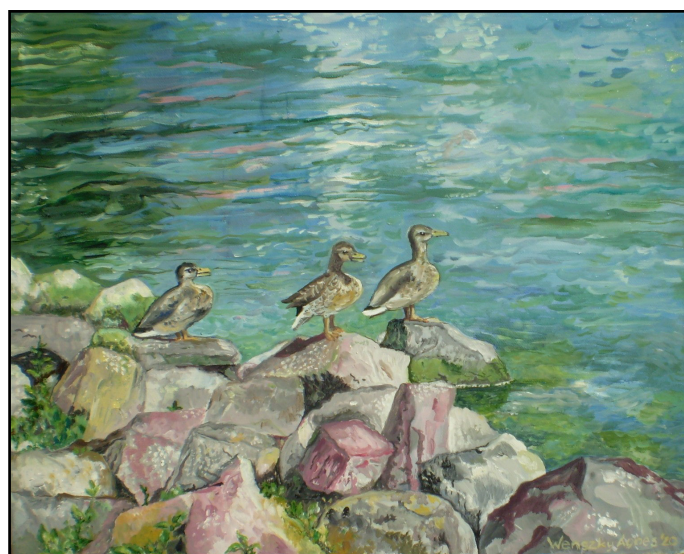
polémiák heveségéhez, a viták forróságához a már említett jóféle nedű kortyolgatása is nagyban hozzájárult.

Szabó Péter sem volt különösebben hittagadó, és sokszor bizony úgy tűnt, hogy az Isten létéről szóló viták csak azért okoznak örömet neki, hogy ellentudjon mondani az általa „istenesnek” nevezett pap barátjának. Péter nem végzett teológiát, csak talán egy segédpapi iskolát, a diakónusképzőt, de józan paraszti eszével nem keverte bele Istent a minden dologba. Szerinte akár van Isten, akár nincs, a paprika ugyanúgy megnő, a napraforgó virágai a napot nézik, a holdvilág is megjelenik az égen, minek ehhez az Isten közreműködése?

– Mindenesetre éltesen az Isten téged, Atyám! – zárta le Péter az aktuális szentenciát, és bizonytalanul nyújtva poharát, igyekezett a pappal koccintani.

Nos, ez a mai nap nem olyan volt, mint a többi. Már abban is különbözött, hogy Bordás atya a szokásos este hat óra helyett reggel misézett. Másrészt valami okból, maga sem tudta, miért, Szabó Péter útja ezen a délelőttön a paplak felé vezetett, és ha már ideért, nem teheti, hogy be ne köszönjön káplán barátjához, aki talán itthon van. Hisz a temetés meg az egyéb papi elfoglaltságok délutánra esnek, másfelől meg nem kóstolta még barátja idei főzetű kisüsti pálinkáját, aminek étvágygerjesztő és vidámító szerepe ugyancsak délelőttre esik. Erre gondolva a paplak ajtajához érkezett, ahol Trézi mama söprögetett.

Így a „kopogtató” szerepét Trézi vette át, Péter főúri allúrral megkérte őt, jelentse érkezését a papnál.

Wenszky Ágnes:
Récék

Erre ugyan nem lett volna szükség, mert voltak anynyira közvetlen és jó barátok, hogy ne kelljen külön jelentenie a „lakájnak”, jelen esetben a házvezetőnőnek az ő érkezését.

Amikor a pap megpillantotta, minden köszönési és

**Fekete Ignácné:
Alföldi tanyavilág**

szokványos érdeklődési gesztus helyett így kezdte:

– Jaj, Péterem, nagy baj van! Baj van, Péter! – ismételte, és barátja ölelését elhárítva azonnal a mondandója közepébe vágott. – Péter, te tudd meg, igen, te tudd meg tőlem először, tőlem halld először, tőlem a katolikus paptól, arra jöttem rá, hogy NINCS ISTEN!

Szabó Péter ezt hallva, valami buta és oktondi gyermeked humornak vélte a pap vallomását.

– Ne hülyéskedj, Berci! Igaz, hogy ma április elseje van, de miket beszélsz? Most már ne is mondj semmit, inkább hozass Trézivel az újdonsült pálinkából egy üveggel! Iszunk belőle egy-két kupicával, meglásd, attól rögvest kijózanodsz!

Trézinek szólni sem kellett, mint egy gondolatolvasó, már hozta is az üveget a két pálinkás pohárral és a reggel sütött friss pogácsákkal.

– Trézi, megkérem, hogy szaladjon gyorsan az iskolába, mondja meg az igazgató úrnak, a mai hittanóra a gyengélkedésem miatt elmarad.

– Nahát, kedves barátom! – kezdi Berci atya. –

Foglalj szépen helyet itt mellettem a karosszékben, most nem zavar minket senki. A délutáni temetésig csak megbeszéljük a dilemmámat Isten létezéséről. Ja, kérlek, ettől ma már valamit? Hozzak valami harapnivalót?

– Nem, ó, nem kérek semmit, kedves barátom. – Köz-

ben Péter gondosan töltögette a poharakat a kiváló gyümölcsaromás kisüstivel. – Isten éltesen, barátom! Ezt mondom, bármilyen hittagadó is lettél hirtelen, amit nem tudok elhinni, de Isten éltesen, egészségünkre! No, az meg bizony nem történhet meg, hogy az a magasságos Jóisten meg ne áldjon minket. – Emelték magasra, koccintásra a kupicákat.

– Figyelj rám, kedves barátom, ezt most csak veled közlöm, de világgá is kürtölheted, ma ebben az órában jöttem rá, hogy az Isten, mint olyan, nem létezik. Egyszerűen és tömören: NINCS ISTEN!

Erre Szabó Péter – aki már a negyedik kupicánál tartott – úgy vélte, valami kifogott rajta, pedig nem szédül, nem is dülöngél, könnyedén felállt a karosszék-ből, és gondolta: mégis milyen hihetetlenül hangzik ez az istentagadás egy felszentelt pap szájából! Hát ennek biztosan valami nyomós oka lehet! Biztos ez a finom erős pálinka ártott meg az atyának.

– Hát Berci, Bercikém! Figyelj rám! Nézd csak meg ezt a későn virágzó, gyönyörű karácsonyi kaktuszt, el tudod te képzelni, hogy ez csak úgy magától ilyen szép?

Szabó Péter ezután a vele született egyszerűséggel, mintha a szentlélek adott volna neki erőt, folytatta:

– Idefigyelj! A Szentírás „Apostolok cselekedetei” részében szerepel az a szentlélekről szóló ígértet: ha arra kerül a sor, ne aggodalmaskodjék a szívetek, amikor kinyitjátok ajkatokat, tudni fogtok úgy szólni, hogy az a szó a szentlélek ereje által majd meggyőz mindenkit az igaz hit igazságáról”. (Nem pontos az idézet, de ezt nem is várhatjuk el Pétertől ebben az alkoholgőzös állapotában).

Péter, ez az egyszerű, de ezek szerint mégis kiváló képességű szónok, mintha teljesen átalakult volna, úgy oktatta és taníttatta hitehagyott pap barátját a Szent Biblia igazságaira.

– Tehát, kedves barátom – folytatta Péter –, a Világot, mármint a mi világunkat, amiben itt élünk, két részre oszthatjuk. Az egyik az általunk többé-kevésbé megismert anyagi világ. A másik, és ez is nagyon fontos, az általunk csak kis részében ismert, ún. ezoterikus világ, ez a homályosan elképzelhető, földön kívüli vagy túlvilág. Tudjál róla, hogy akármennyire is fejlődik a tudomány, a hit kérdését, jelentőségét nem tudjuk, és nem is akarjuk ki- vagy megkerülni. Isten együtt teremtette az egész világmindenséget, a földi, emberi világunkat és az ezoterikusat is. A hit szerint Isten megalkotta az első emberpárt, Ádámot és Évát, azóta a vétküik miatt bünteti és jutalmazza az embere-

ket. Erre a világra van csak rálátásunk, a mennyei világ csak képzeletünkben létezhet. Isten kompetenciája hatni mindkettőre. Az egy Istené, aki egy testben három személyként van jelen. És a Fiú eljön a Földre dicsőségben megítélni eleveneket és holtakat.

Az ezoterikus világot csak annyira ismerhetjük, amennyire Isten kinyilatkozta nekünk. De mivel Isten szabad akaratot adott az embereknek, a rosszra hajló természetünk, a gonosz lélek csábítása és egyes megátalkodott gonosz emberek miatt bűnössé váltunk. De egyszülött fia keresztre feszítettével megváltott bennünket. Az ember bántotta meg Istent a bűneivel, ezért a kiengeszteléshez kellett valaki, aki megszabadítja az emberiséget a bűntől. Jézus meghalt a kereszten, de fel is támadt, hogy aki hisz, örök életű legyen.

– Hát ez nem lehet igaz! – hüledezett a már jócskán az ital hatása alá kerülő, fejét tekergető pap. – Te győzködsz engem, ki is vagy te? Én tanítottalak téged sokszor a bibliai idézetekkel... Nem akarom, hogy az ital hatása alatt tovább vitatkozzunk, győzködjük egymást. Majd holnap reggel folytatjuk, kedves barátom.

– Nézd csak, Berci! Ott az a feszület a falon! Nézd, hogy könnyezik!

– Buta vagy te, Péter! Nem könnyezik az, hanem a földem beázása miatt ott csepeg rá az esővíz, már régen meg kellett volna javíttatnom.

Ekkor megjelent Trézi mama, aki magán kívül újságolta, szinte kiabálta:

– Képzeld el, hogy az unokatestvérem, aki már 52 éves, gyereket vár. Itt a terhességi laborlelet, nemrég küldte a mobilomra! Nemhiába imádkoztunk évekig, hogy legyen gyerekük. – Hirtelen szorosán átölelte a papot, aki nem tudta, vagy nem is akarta elhárítani. Pusztit kapott az arcára.

– Látja, atyám, van Isten, VAN ISTEN!

**Kovács F. István:
Ohenzi (Árnyék)**

Az apró állatért három rókaprémet adott cserébe, pedig a kereskedő régi ismerősként látogatta meg minden tavasszal. Addig nem volt kutyája, de amikor megpillantotta a pici okos fejet, meg az értelmes fekete gombszemeket, átfutott rajta valami furcsa érzés, aminek nevet sem tudott volna adni. A bozontos szakállú ember vigyorogva fogott kezét az üzletre,

mert a gereznák gyönyörűek voltak, és úgy gondolta, legalább tíz ilyen kis kutyát megértek volna. Yahto azonban nem törődött a kapzsi grimasszal, felemelte a pillékönnyű apróságot, bütykös ujjai élvezettel merültek el a kutyus sűrű meleg bundája között, és meglepődött amint tenyerén megérezte a parányi szív sebes lüktetését. Nem tudta, nem is akarta megfogalmazni ennek a szokatlan – és látszólag oktalan – döntésnek a miértjét, hisz az ő magányos erdei életében nem volt helye érzelmi motívumoknak, mindennapjait a létért folytatott küzdelem vezérelte.

A kutya nem tudta, hogy ő majd „Ohenzi” – azaz „Árnyék” – lesz, mint ahogy Yahto sem. Ám, ahogy múltak a hónapok, és mind többet jártak együtt a sebes patakokkal, mély völgyekkel, meredek sziklával átszegdelt fenyveseket, a férfi észrevette, hogy az állat sosem megy előre, és olyan hangtalan puhasággal követi, akárha nem is lenne közvetlenül a nyomában. Mintha megérezte volna, hogy az ő vadászatuknak ez a kulcsa – az ember jár elől mindig! Hisz ő tudja, mi után kutatnak, és az a „mi” hol lehet? Ebben a vadászatban nem kell – nem is szabad – felverni a vadat, hanem be kell cserkelni! Yahto első ízben akkor nevezte nevén őt, amikor sikerült teljesen hangtalanul egy vadjuh csapat közelébe jutniuk. Ezek az állatok elkerülik az erdős területet, magas és éles gerinceken keresik élelmüket, ráadásul hallásuk páratlan! A szaglásuk viszont össze sem hasonlítható a kutyáéval. Ő pedig nyomra vezette gazdáját. Nem ment előre, de amikor Yahto rossz irányt választott volna, a kutya megállt. Csak akkor követte tovább, amikor a megfelelő völgyet megtalálta. Így aztán sikerült két példányt is elejteni, biztosítva egész havi élelmüket. Ahogy aztán a zsákmányt szaglászva felpillantott gazdájára, Yahto letérdelt mellé, s fülét játékosan meghuzigálva megsimogatta fejét.

– Olyan vagy, mint az árnyék, te kutya! Komolyan mondom, olyan vagy. Nem bánod, ha ez lesz a neved? – Ohenzi nem adta jelét, hogy bánna, így hát nekifogott összekötözni a vadak lábait, hogy könnyebben nyakába vehesse őket.

Az első tél idején nem volt még egyéves sem, de kamaszosan nyurga termetével fürgén mozgott a magas hóban, ámbár olyankor sokkal ritkábban mentek ki a távolabbi völgyekbe, a kunyhó környékén pedig nem vadásztak. Egyedül nem kószált el kezdettől fogva, mert számára az ember a nyugalmat és a biztonságot jelentette. A nagy viharok idején ki sem mozdultak, őrizték a kalyiba melegét és a nyugalmat. Yahto gon-

dolatai a múltban jártak, visszaidézve az időt, amikor az erdőt még népes indiáncsaládok lakták kisebb nagyobb falvak látszólagos összevisszaságában. De mindig eszébe jutottak azok a szörnyű napok, amikor fegyveres emberek jöttek lovakkal, szekerekkel, majd megérkezett a katonaság fura kék öltözékben és az őslakosok vagy meghaltak, vagy elmenekültek. Ő kamasz fiú létére itt maradt apjával, és akkoriban nem csak állatokra vadásztak... Ám a harc egyenlőtlen volt, és egy keserű napon magára maradt teljesen. Amikor aztán a katonák és a telepések ráébredtek, hogy nincs itt a vadonban mit keresniük, lassanként elszivárogtak végre, és ő kiválasztotta ezt a helyet, ahova otthonát felépíthette. Akkor is itt benn hallgatták, ahogy a szél mérgesen be-behuhog a füstnyíláson, és nézték a tüzet. A férfi gondolatai valahol az évtizedekkel korábbi múltban jártak, de Ohenzi hirtelen jelezni kezdett. Füleit hegyezve fejét felemelte, szürke bundáját borzolva morogni kezdett, majd a nádkévékkel betámogatott ajtó elé állt.

Kovács Mátyás
Tavaszcserző havasi táj

Ekkor már Yahto is hallotta! Először a környéken tannyázó fenevad hörgését, és a csenevész bokrok ágainak recsegését, de csak akkor mozdult, amikor élesen fülébe hasított a kétségbeesett sikoly. A hangok irányába rohanva ő is pillanatok alatt odaért, de a kutya akkor már Telatki hátán örjögött. A hatalmas Grizzly azonban talán észre sem vette, hogy Ohenzi éppen a füleit tépkedi, ordítva próbálta szétszedni

az alatta vergődő embert! Az éles harci kiáltás nem használt, így gondolkodás nélkül hátbalötte a medvét, majd amikor felegyenesedett, még egyszer elsütötte fegyverét. Erre aztán az állat megrázta busa fejét, és morogva eliramodott.

A lány – mivel ruha alig maradt szegényen, ezt a férfi azonnal észrevette –, szóval a lány elég rosszul festett. Nem sokkal később azt is észrevette, hogy sebei ellenére mennyire szép. Nyúlánk, arányos alkatú, dúsan leomló kékesfekete hajú teremtés volt, de kiderült hamar, hogy a benne munkáló életösztön még szépségénél is erősebb. Melila – merthogy pár nap szemérmes tartózkodás után elárulta, anyjától ezt a nevet kapta – először a kutyával kötött barátságot. Yahto eleinte csak csodálta őt, majd később megtanulta becsülni is, mert páratlan ügyességű asszonyember volt a vadászatban és a nyomkövetésben, az íjat meg a kést pedig jobban kezelte, mint bármelyik indián harcos, akiket eddig ismert.

A tavasz és a nyár előrehaladtával aztán nyilvánvaló lett, hogy erősebb szálak szövődnek köztük, mint egyszerű vadásztársak esetében... A gyengédséget egymástól tanulgatták, mert eladdig nem volt más, aki megmutatta volna a férfi és nő közötti érzelmi szivárvány ívének ezernyi színét. Mindkettejük addigi élete félig, vagy éppen csak behegedt sebeket hordozott, és volt, amiről beszéltek, volt, amiről nem. Végül az elhallgatott sérelmek és emlékek döntőnek bizonyultak, és Yahto meg Ohenzi kifosztottan nézték, amint Melila és később előkerült fia, elhagyja őket. Ohenzi utánuk iramodott még, de gazdája éles füttyszója megállította, és hátra- hátranézve visszaballagott hozzá.

Ez a mostani tél már a sokadik volt, melyet ismét kettesben töltöttek. A tűz ugyanúgy pattogott, az orkán is ugyanazt a dallamot fújta, de az ő gondolataik más utakon jártak. Ohenzi hamar megszokta Melila hiányát, de el nem felejtette őt. Néha hanyatt fordulva újra érezte a lány karcsú ujjait, amint mellkasának sűrű erdejét fésülik, hallotta puha hangját, halk nevetését, évődő szavait, melyeket természetesen nem értett, de érezte a belőlük áradó szeretetet. Ő is szerette, de amit iránta érzett, az más volt, mint a Yahto iránti korlátlan erejű ragaszkodás, alázat, odaadás érzelmi keverékének összessége.

A férfi viszont sokáig szenvedett. Értetni értette, de szíve nehezen és csak lassan fogadta el, hogy Melila útja másfelé vezet. Lassan fogadta el, hogy ő, mint

anya, saját életet akar, saját célokkal, önálló gondolatokkal, az anyai felelősség kizárólagosságával.

Ő és Ohenzi ezen a télen kétszer mentek még hosszabb útra. A kutya nehezen mozgott már, és Yahto is mindjobban érezte az évek súlyát. Sosem mérte az időt. Úgy gondolta, felesleges. Ohenzi viszont egyre gyakrabban maradt le, pedig ő sem járt gyorsan. A második útról aztán nem tért vissza. Keskeny és meredek ösvényen jártak, és a férfi észre sem vette, kutyája mikor maradt le mögüle. Nem is kereste már: tudta felesleges. Ohenzi el akart menni, hát elment. Ő pedig nagy nehezen visszavánszorgott, leült a kialudt tűz mellé, és sokáig nézte azt a kis kutyaszagú kopott prémadarabot, melyen leghűségesebb társa még az előző éjjelen is nyugodtan szuszogott.

Pergel Antal: Tiltott határátlépés

– Feri szomszéd, nem akarok börtönbe menni!
 – Miért mennél börtönbe, Sanyi szomszéd? Csak nem a görögdinnyés ügy?
 – Miféle görögdinnye?
 – Amikor görögdinnyével dobáltad a kamionból a zebrán átkelőket.
 – Ó, az már régen volt. Nem akartak gyorsabban menni. Azért csak figyelmeztetést kaptam, most azonban nagy a baj.
 – Mi történt?
 – Indultam volna Spanyolországba, amikor észrevettem, hogy elromlott a kamionon az egyik fontos alkatrész.
 – Kicséréltetted?
 – Nem, az sokáig tartott volna, a sok papírmunka. Levettem egy másik kocsiról. El sem tudtam indulni, máris nyakon csíptek. Kaptam fél év letöltendő börtönt.
 – Az még nem a világ vége.
 – Nekem viszont az. Bevonják az útlevelemet, soha nem ülhetek többé kamionra.
 – Mit akarsz tenni?
 – Arra gondoltam, hogy átmegegyek a határon. Ha már Jugoszláviában leszek, szabad az út a nagyvilágba.
 – Mi lesz a családdal?
 – Az asszonyt és a gyerekeket nem vihetem magammal. Nyugatról tudom őket támogatni, amíg utánam jöhetnek. Kamionsofőrré mindenhol szükség van.

– Veszélyes ám, csak úgy átszökni a határon.
 – Éppen ezért fordulok hozzád tanácsért, Feri szomszéd. Tudom, hogy itt több módszert is ismernek, ha meg akarják látogatni egymást a rokonok, és akadályt jelent az államhatár. Igaz, hogy a háború idején is jártak át a határon az itteniek?

– Ne hidd, hogy az olyan egyszerű. Az aknákat ugyan már fölszedték, de a határőrök töltött fegyverrel járnak.

– Nincs segítség?

– Ám legyen! Ismerek egy módszert, de meg kell várni, amíg hullik legalább tízcentis hó...

A két határőr értetlenül állt a határsávban. A friss hóban számtalan állat nyomát felismerték, azonban volt egy olyan, amelyet még sohasem láttak. Jó húsz centiméter átmérőjű, szabályos kör alakú benyomódások, amelyek alján mintha valamiféle minta lett volna. Nem emberi és nem is állati lábnyom volt. A magyar határtól indult, és átvezetett Jugoszláviába. A határőrök jelentették parancsnokuknak az esetet, de ő se tudott mit kezdeni vele, néhány nap múlva pedig elolvadt a hó.

A hatóságoknak hamarosan tudomására jutott, hogy Sanyi szomszéd átszökött Jugoszláviába, csak azt nem tudták, hogyan sikerült ezt megoldania, mivel a határátkelőhelyeken nem jelentkezett. Teltek a hetek és a hónapok. A szökevény előbb Olaszországból, majd Svájcban írt leveleket családjának. Kamionra ült, és jobban, sőt egyre jobban élt...

Talán két év is eltelt már, amikor a kisvárosban hatalmas, svájci rendszámú autó tűnt föl. Sanyi szomszéd egyik barátjával hazaküldte megmutatni a vadonatúj Ford Mustangot. Az autó napokig Sanyi szomszéd háza előtt állt, kamasz fia büszkén nézegette a csatahajó nagyságú járművet.

Néhány nap múlva a kisváros lakói éktelen csörömpölést hallottak. Egy pár ló láncon vonszolta végig az utcákon a Fordot, amely valamilyen ok miatt nem volt hajlandó elindulni.

– Se alkatrész, se hozzáértő szerelő – mondta szelíd mosollyal a lovak hajtója.

Feri szomszéd a kapualjából figyelte az eseményeket.

– Sanyi szomszéd – mormolta halkán –, a demizsnomat is hazaküldhetted volna.

**Szabó Iona Valéria:
Virtuális búcsúztatás**

A képernyőn egymás után jelennek meg a barátok a rácsnézetben elrendezett apró videókockákban. Már biztosan tudom, hogy legalább virtuálisan sikerül összekapcsolódnunk ebben a vírus által fenyegetett világban.

**Tarnócziné B. Irén:
Holtág**

Többségünk a 60-as évei közepe vagy vége felé jár, mi vagyunk a baby boomer generáció, akiket hazánkban az 50-es évek erőszakos népesedéspolitikájára utalva Ratkó-gyerekeként emlegetnek. A digitális technika beszivárgását már középkorúként éltük meg, és kíváncsiságból vagy munkahelyeink elvárásainak megfelelően tanultuk meg eltérő szinteken a mobiltelefonok, okostelefonok, számítógépek, táblagépek és egyéb újgenerációs kütyük használatát. Magunk mellett tudhatjuk az X generáció tagjait, a mostanra felnőtt gyerekeket, a „digitális bevándorlókat”, akik még nem születtek bele, de életük során kezdték el használni az új technika lehetőségeit. Ők ülnek most is a szülők mellett, és segédkeznek, hogy el tudjunk igazodni a telekommunikációs alkalmazás útvesztőiben, a „letöltöm, bejelöllek, elfogadlak, linkkel lépek be közvetlen az internetről vagy letöltött alkalmazáson keresztül, megosztom a képernyőt” internetes szakkifejezések világában.

Délután fél kettőkor kezdjük a megemlékezést, egy időben a temetéssel, amely több száz kilométerre tőlünk, az ország keleti részén, szűk családi körben zajlik le.

Marika vagy másoknak Elza volt köztünk, régi barátok között a legfiatalabb, és most elsőként ment el. Túl korán. A magyar nők várható élettartamánál legalább húsz évvel korábban. Pedig bizakodtunk, amikor túljutott a kritikus öt éven, amikor a túlélés esélye a tapasztalatok szerint már nagyobb.

A tervezett online búcsúztatáshoz bőséges anyagból válogathattam. Az évek során készített közös fotóink megörökítették a négyesben és szélesebb baráti körben átélt élményeket, az összejöveteleket, ünnepléseket, éves szüreteket, hazai és külföldi kirándulásokat. Bár barátságunk korai éveiből, a digitális korszak előttről nem sok felvételt találtam, az akkoriban náluk, a Partium legjelentősebb városában tett gyakori látogatásaink összefonódtak erdélyi barangolásainkkal, és élesen élnek emlékezetünkben.

Hogyan is lehetne elfelejteni az erdélyi magyar emberek lépten-nyomon megnyilvánuló vendégszeretetét, ahogyan természetesen és szerényen teszik elének mindennek a javát! Könnyű vacsorát kérnek a kedves magyar nászutasok? Már hozzák is a tányérainkra püposan felhalmozott „habkönnyű” rántottvelőrózsákat, amivel derekasan megbirkózunk, mert ott-hagyhatnánk-e tányérunkon szeretetteljes gondoskodásuk akár egyetlen morzsáját is? Mintha nem is étteremben, hanem vendégségben vacsoráznánk! A háttérben csendesen visszahúzódva, elégedett mosollyal nyugtázzák magukban: „Megérdemlik ezek a fiatalok! Erdélyországba jöttek nászútra.”

Romantikus, sajtó érzéssel kószáltunk a hajdani magyar városok főterein, mert fájdalmas volt látni a tátongó űrt, amely mint rianás, rést ütött a magyar kultúra folytonosságában. Enyhülést keresve elmerültünk a szép, üde erdélyi tájban. A kristályosan átlátszó hegyi patakok megnyugtató csobogásában, vizüknek hűvösségében, amelyeknek egyikében a frissen fejt, még meleg tehéntejet hűsöltettük. Kérés nélkül, jó szívvel adták. Felejthető-e a bokrok mögül váratlanul előbukkanó, halványlila virágszőnyeggel terített tisztás, amelyre visszaemlékezve minden tavasszal megcsodáljuk a kertünkben elsőként nyíló kikericseket?

Vagy a havasok frissessége, a hófoltok és olvadó jég alól ismeretlen tájak felé tartó patakok iramlása?

Megannyi más természeti szépségre rácsodálkozunk, és eközben próbáltunk legalább ideig-óraig úgy tenni, mintha nem észlelnénk az embereket és tájat egyaránt beborító komor árnyékot, a dermesztő hűvösséget, amelyet a Ceausescu-uralom árasztott magából. De az önámítás hiábavaló volt. Még gyanútlan látogatóként is fel kellett, hogy tűnjön a magyarokkal szemben tanúsított ellenséges bánásmód, a szolgáltatóiparban dolgozók hivataloskodó, ellenséges magatartása. Ennél is rosszabb volt azt tapasztalni, hogy az ott élő, megfélemlített magyarok csak titokban mertek anyanyelvükön szót váltani velünk.

Mostanra történelem már ez a korszak, annak is az egyik legsötétebb része. A Ceausescu- diktatúra alatt zajlott le a romániai magyarság erőszakos széttelepítése, az apró magyar településeket érintő falurombolás.

A magyarok erőszakos szétszórása lakóhelyüktől távol eső vidékekre az ott élő magyar barátainkat is sújtotta. Lacit, a körzeti orvos és balneológus férjet a magyar-román határ mellől többszáz kilométerre, Erdély belsejébe helyezték dolgozni. Ott szerelmese-dett bele az erdélyi tájba, amelytől később oly nehe-zére esett megválnia. Felesége, Marika, fogorvosként munkahelyéhez és határ menti szülővárosához kö-tődve két gyerekükkel hátramaradt. A kettészakított család így gyakorlatilag csonkán, apa nélkül folytatta életét a mindennapokban.

Akkoriban magyar a magyart is csak titokban, koc-kázatot vállalva tudta elszállásolni. Késő éjszakába nyúltak zárt ablakok mellett is suttogva elhangzó beszélgetéseink, mert a „Főnök fülei” mindenhol jelen voltak. Ami ott elhangzott, az bizonyára nem lett volna kedvére a figyelő füleknek. Barátaink ag-godalommal tele óvatossággal osztották meg velünk nehezen meghozott döntésüket, hogy Magyarorszá-g-ra menekülésükhöz már csak a kedvező alkalomra várnak. Ekkorra a sűrű cigarettafüst már a mellünk-re telepedett. Ablakot nyitottunk, és elcsendesedve szív-tuk magunkba a friss éjszakai levegőt. Csak a ki nem mondott félelmek és szorongások cikáztak tovább a fejünkben.

Néhány évtized távlatából visszatekintve, kedves ba-rátaink vágya valóra vált. Gyermekük magyarként magyar földön cseperedtek fel, ahol anyanyelvüket természetes módon és szabadon használhatták. A szüleik pedig, orvosházaspár barátaink, a magyar-román határ innenső felén a város megbecsült polgára-iként éltek életüket. Vigasztalan barátunk most párja nélkül, de nem egyedül folytatja. Szerető gyerekei vele vannak, és nemcsak családjának, de az orszá-g-nak is szüksége van rá, ebben a járvány által sújtott helyzetben még jobban, mint máskor.

A képernyőkön feltűnnek a virágok, és egymás után lobbannak fel a fények. „Gyújtsatok érte gyertyát!” – kérte Laci, és kívánsága teljesült.

Aztán fotókat osztunk meg régi magunkról, derűs együttléteinkről. Mikor is volt ez? Ki is volt ott? Mi-lyen fiatalok voltunk! Ki felejtette otthon az útleve-lét? És újra ott van köztünk Ő is, aki már nem lehet velünk. A képekről néz le ránk, életvidáman, huncut kislányos mosollyal, ahogy szokott. Itt éppen egy csónakban evez jókedvűen, mögötte a párja. Ott meg lehajtott fejjel, felfelé megy az úton. Emlékeztek? To-rockón készült a kép, félúton a csúcra, a Székelykő felé. Beszélgetünk RÓLA, aki nincs már közöttünk, de bennünk és velünk marad, ahogy együtt átél-t él-ményeink, amelyeknek ő is részese volt.

Majd a képeket felváltják a záró verssorok:

„Ha nincsenek is, vannak még. Csodák./ Nem téve semmit, nem akarva semmit, hatnak tovább.../

Képek, már megmeredtek és örökre szépek.”

/Részlet Kosztolányi Dezső: Halottak c. verséből/

Végül ellobbannak a gyertyafények, és elsötétülnek a képernyők.

Nagy-Rakita Melinda

Amikor születtem éppen a Ratkó-korszak dúlt, életemet valószínűleg ennek köszönhetem. Alig múltam kettő, amikor kitört a forradalom (amelyet anyám mindig is így hívott, miközben

az iskolában ellenforradalomként tanultunk róla).

Óbudán születtem, életem első húsz évét ott éltem le. Talán egy-két hét erejéig két alkalommal voltam vidéken is. Nagyszerű élmény volt. Elsősorban azért, mert ott majdnem teljesen szabad voltam.

Iskolába is Óbudán jártam. Elsőbe a „Lajos fiúba” írtak be, aztán úgy háromnegyed év múlva a Kiscellibe mentem át, de mivel közben a lakótelepre költöztünk, és ott nyílt egy új sulis, onnan ballagtam nyolcadikban. Két villamosmegállónyira volt tőlünk a Martos Flóra Gimnázium, ahol biológia-kémia tagozaton érettségiztem.

Nagyon hamar férjhez mentem, de nem volt hol laknunk. Ezért kötöttünk ki végül egy érdi albérletben. Az itt szerzett tapasztalatainkat egyszer majd jobb időben megírom, állítom „megér egy misét”.

Férjem azért, hogy lakást kapjunk, a százhalombattai erőműbe jött dolgozni, így nagyjából másfél évvel a házasságkötésünk után ide költöztünk. Azóta Százhalombattán élek. Idestova negyvenhat éve. Akkoriban hatalmas csoda, ajándék volt egy saját lakás. Mindezek ellenére évekbe telt, mire egy egyszerű kérdésre azt tudtam válaszolni: százhalombattai vagyok. Ma már csipőből jön.

Első fiúnk még Érdre született, a másik kettő már százhalombattai lakosként látta meg a napvilágot. Mára már négy csodálatos unokám is van. Három lány és egy fiú. Remélem, lesz még legalább kettő.

Az 1970-es évek közepén dolgoztam az Érdi Nagyközségi Tanácsnál igazgatási előadóként, de mivel akkoriban a foglalkoztatás kulcsszava a státusz volt, ami akkortájt a tanácsnál éppen nem volt, átnyergeltem az olajipara. Aztán negyven évre ott is maradtam.

Ez idő alatt született a két fiatalabb gyermekem, végeztem el néhány iskolát, tanfolyamot, és tanultam nyelvet. Dolgoztam másod- és harmadállásokban. Voltam a cégnél sportbizottságot vezető sport-szervező, de szerveztem sportot a városban is. Akkoriban Százhalombattán – nyilván a rekordszámú

fiatal betelepült lakos miatt – óriási amatőr sportélet volt. Én pedig nemcsak szerveztem, de sportoltam is. A gyerekeim ilyen sportprogramok között nőttek fel, így aztán mindhárman a mai napig elkötelezettjei a sportos életnek.

Ez idő tájt kerültem kapcsolatba a tenisszel, és ez lett a könyvek, az olvasás mellé a második olyan szerelem számomra, amely sok nehéz helyzetben volt társsam és mentsvárom. Ma is játszom és olvasok. Közel ezer kötetből álló könyvtáram van. Büszkén mondhatom ennek legkevesebb 90%-át már legalább egyszer elolvastam, a sok egyéb könyv mellett, amelyeket könyvtárból, baráti kölcsönzéssel és manapság már e-könyvben is szereztem be.

Munkahelyi életem során folyamatosan tanultam. Először oroszul, majd angol nyelvből nyelvvizsgám is lett. Elvégeztem egy titkárságvezető kurzust, számos számítógépes tanfolyamot, és magamba töltöttem még sok minden mást, amire a folyton változó, fejlődő munkakörömben szükségem volt. Az ezredfordulóra összejött egy főiskolai diploma is.

2014-ben történt, hogy fiatal kolléganőim kipróbáltak egy ún. jobbagyféltekés írói tréninget. Lelkesen meséltek róla, és nekem megtetszett. Kipróbáltam. Nem bántam meg. Fárasztó két nap volt, de nagyon inspiráló.

Ezzel indult egy új fejezet az életemben. Azokat a feladatokat, amelyeket a csoporttársaim többsége alig tudott befejezni időre, én gyorsan és könnyedén oldottam meg. Ráadásul az írásaim osztatlan sikert is arattak. Remek érzés volt.

A tréning után kezdetben a Minerva Capitoliuma havi internetes magazinban jelentek meg írásaim. Novel-lák, mesék, ilyesmik. Majd elkezdtem pályázgatni is. Egy versem hamarosan belekerült a 100 szóban Budapest kötetbe. Első komoly sikerem (talán nem a legnagyobb, de a legemlékezetesebb számomra) A Császár és a madarak mesém volt, amellyel első díjat nyertem, és az Állatkertben megtartott díjátadón egy szintársulat eljátszotta a történetemet. Csodás élmény volt.

Egy másik pályázat eredményeként a Hol a boldogság kisregényem nyomtatásban megjelent a Könyvbezárt karácsonyok című könyvben, majd egy sci-fi jellegű írásom a jobbagyféltekés csoport Univerzum kötetében.

Közben az óvárosi Százhalom magazinhoz meghívtak a szerkesztőségbe, ahol azóta már számos interjú-t készítettem, és az utazásaimról készült beszámolóim

is szerepelnek az elmúlt évek kiadványaiban meg néhány Százhalom kalendáriumban.

Szintén egy pályázatnak köszönhetem, hogy Daróci Márta felfigyelt rám, és meghívott az IRKA alkotó körébe, ahol számos prózát, verset alkotó társra találtam. Azóta rendszeresen megjelennek műveim az IRKA- és Poly-Art-kiadványokban, nyertem díjakat az ott kiírt pályázatokon. Meg néha egyéb helyeken is, mint például az '56-os forradalom alkalmából meghirdetetten.

Tavaly az Ercsi könyvtár Gozsdu-pályázatán első helyezett lettem. Erről cikk jelent meg a Fejér megyei újságban, ahol később interjút is készítettek velem. Az utóbbi hónapokban az érdi VÉD-újság is közli verseimet.

Idén tavasszal jelent meg első saját könyvem Bolygók a Föld... címmel a Poly-Art kiadványaként. Ebben sci-fi jellegű írásaimat gyűjtöttem egybe. Felhasználva az évek során felgyűlt „írói” tapasztalataimat, újrafésülve szerepelnek benne régebbi írásaim is. Sajnos a vírus, a karanténvilág megakadályozta a könyvbemutatót, de remélhetőleg lesz még erre mód később.

Dr. Veszprémy László

A tárnokvölgyi csata és a hun-magyar hagyomány

(A Hadtörténeti Intézet igazgatója, egyetemi tanár,
tanszékvezető – PPKE)

A tárnokvölgyi csata a hunok és rómaiak között Kézai Simonnak az 1280-as években írott krónikájának lapjain vonul be a magyar történelembe, s ha figyelembe vesszük, hogy a 14. században a híres német költő, Heinrich von Mügelin is lefordítja a történetet német

nyelvű magyar történetébe, nyugodtan mondhatjuk, hogy Tárnok neve belépett a világtörténelembe. Persze, rögtön felmerül a kétely, hogy a Tárnoknak is nevet adó királynét szolgáló népek milyen történeti hagyományt őrizhettek meg az emlékezetükben a 13. század második felére?

Azt, hogy a hagyományt helyi eredetűnek kell gondolnunk, abban nincsen vita. A krónika szerzője, Kézai Simon is a környékről származhatott, s egyébként is a 13. század közepén évtizedeken át zajló ún. tárnokvölgyi perben a helység és lakói országos ismertségre tettek szert, nem véletlenül a per irataiban is a krónikával azonos módon fordul elő a Tárnokvölgy neve.

A csatának a krónikában leírt eseménysora így foglalható össze: a hunok Óbudánál (a legendás Sicambria városánál) átkelnek a Dunán, majd Tárnokvölgynél ütközetbe bocsátkozva a rómaiakkal, súlyos vereséget szenvednek. A hunok nem hagyják annyiban, amint megtudják, hogy a győztesek elvonulnak a mai Ausztria irányába, a nyomukba erednek, egy újabb nagy ütközetben Zieselmauernél legyőzik őket. Most következik a monda szempontjából a legérdekesebb részlet: mind a két csatában, a vesztesben és a győztesben is a hunok komoly vérveszteséget szenvednek, számos vezérük meghal. „Társaik holttesteit, már akikét föllelhatték, s Keve kapitányt is az országút mentén, ahol kőszobrot emeltek, ünnepélyes körülmények között, a szkíta (értsd: hun) szokásoknak megfelelően elhantolták. Annak a vidéknek ezt a részét ettől kezdve Keveházának/Keveaszónak hívták.”

Valós vagy hamis hagyomány? – tehetjük fel a provokatív kérdést. Az ilyen kérdésfeltevésnek már önmagában sincsen létjogosultsága, mivel a történeti hagyományok a maguk természete szerint gazdagodnak, csiszolódnak az évszázadok során, s nem is lehet tőlük egy évkönyvszerű bejegyzés hitelességét számon érni. Meggondolandó, hogy a Kézai-féle krónika vonatkozó fejezetében a személyek mind kitaláltak, legalábbis más forrásokban nem találjuk említésüket. Valóság azonban a helynevek, úgy a magyarországiak, miként a római romokkal mindmáig rendelkező ausztriaiak (Tulln, Zeiselmauer). Logikus a következtetés, hogy a történet a helynevekhez kapcsolódóan hagyományozódott az évszázadok során, s a szereplők időközben kapták, „kölcönözték” a nevüket irodalmi forrásokból vagy éppen a Pannoniában talált római kori kőfeliratokból.

Gyanakodhatunk – miként a történészek sora tette már –, hogy az egészet nem az egyébként remek írói készséggel megáldott krónikás, Kézai Simon találta-e ki? Ennek halvány lehetőségével számolhatunk, hiszen a Zeiselmauernél lezajlott második, győztes ütközet is csak Kézainál olvasható. Funkciója azonban a hitelesítés lehetett: a német Attila mondakörben (Nibelung-ének) szereplő, még ma is álló római romokkal rendelkező helynevek (Tulln, Zieselmauer) már pusztán megemlékezésükkel is igazolhatták a Tárnokvölgnél leírtakat. Figyelembe kell azonban vennünk Kézai önkényes fantáziálásának egy súlyosan ellentmondó körülményt is. Azt, hogy egy magyar történetíró a magyarok első, értelemszerűen „dicsőséges” honfoglalását (ő már azonosította a hunokat a magyarokkal) miért kezdene egy elsöprő hun (magyar) vereséggel, sőt még a győztes ütközetbe is miért hullanak számolatlanul a derék hun (a felfogásban elő-magyar) vezérek és vezérek? A válasz csak egyféle lehet: azért, mert az általa hallott helyi hagyományban is így szerepelt, s a megrögzült hagyomány tekintélyével nem mert szembeszállni.

Jó okkal tételezzük fel, hogy Magyarországon a 13. századra már kialakult egy hun-magyar hagyomány a királyi udvarban, ami onnan az ország jó részén már bizonyosan ismertté vált. Ennek eredetét mindmáig kutatják és vitatják a tudósok. Annyi biztosnak tűnik, hogy legkésőbb a 11. század közepétől a németföldi Attila-hagyomány ismertté vált a magyarok előtt is, s mód nyílt annak fokozatos keveredésére és összeolvadására.

Ács Valéria kerámiája

A másik árulkodó nyom a vezérek eltemetésére vonatkozik: úgy írja le a sírhelyüket, mintha csak létezne egy (székes)fehérvárihoz hasonló királyi sírkert. Nagy valószínűséggel egy Keve nevű földrajzi névből született meg Keve vezér, akinek a hely közelében kellett életét vesztítenie, s Kézai kortársai is tudtak egy a földből kimagasló – talán latin feliratos – kőoszlopról/kőszoborról, ahova híres hun vezéreket temettek el.

A „kőszobor” melletti országút nyomvonalát illetően bizonytalanságban vagyunk, nyilván a Pécs/Savaria/Sophiane-Gorsium-Aquincum közötti útról van szó. A „kőszobor”-ra és egyúttal a mondatképződés magját jelentő domborzati „tárgyra” vonatkozóan két elmélet is van. A hagyományos nézet szerint ez a római kori, ún. feliratos baracskai Jupiter oltárkövel lehetne azonos. A másik, általunk sokkal meggyőzőbbnek tűnő elmélet szerint Kézai leírása egy római mérőföldköre vonatkozhat. Eszerint egy Tárnoktól nyugatra, Tordas határában előkerült mérőföldkövet a híres evangélikus tudós, Bél Mátyás az 1730-as években még mindig az eredeti helyén felállítva látott. Az oszlopok magassága a császárkorban 1,8 és 3 méter között változik, amelyből felállítva 50-80 cm-t a földbe süllyesztettek, így a látható magasságuk 1,3-2,2 méter között volt. A vizsgált 293 pannóniai mérőföldkövön a legtöbb esetben olvasható császárnév, s köztük a Kézai krónikája szerint a tárnokvölgyi csatában is szereplő Macrinusé is, aki Caracallát követően lett egy rövid időre császár 217-218-ban. Ehhez Tárnok szűkebb és tágabb környékén fellelt további római sírkövek, illetve az ún. kunhalmok további támpontot adhattak. Kézai leírásában, egyébként magát Attilát is ide temették, ami érdekes módon hidegen hagyta az Attila sírját mindmáig nyughatatlanul kereső hazai és külföldi kutatókat.

Az írott történelemben valójában nem tudunk a hunoknak a 4. század vége és Attila 453. évi halála között a Kárpát-medencében lezajlott csatájáról. Persze feltehető, hogy a csatákban esetleg későbbi véres hadjáratok emlékezete csillan meg, ötvöződött egybe. Sebestyén László és Makkay János az avar-frank háborúk (791, 795-796) emlékezetét próbálja kiolvasni a pergamen lapokból, a Révay Nagylexikon kétséget nem tűrően a frankok 796-os átkelésére utal, nem túl meggyőzően. Nem biztos, hogy valaha is egy konkrét eseményhez tudnánk kötni a krónikában leírtakat.

A mondásban és a hagyományban az a szép, hogy teret enged a képzeletnek.

Dr. Kubassek János

(az érdi Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója):

Ugrás a vonatról

(Domonkos Béla szobrászművésztől
Magyar Nemzet, 2020. ápr. 14.)

A múlt hónapban 87 éves korában elhunyt Domonkos Béla Kispesten született 1934-ben, de a nagy gazdasági világválságot követően a család Érdre költözött. Ugyanis a Károlyi-birtokok gyors felparcellázása egyszerű, szerény jövedelmű emberek ezreibe keltette fel a reményt, hogy az olcsón kimért, közművesítetlen telkeken saját házhoz juthatnak.

A kisfiú a Hamzsabégi erdő mellett, a természet közelségében nőtt fel. Alkotásaiban is visszatükröződnek ezek a gyermekkori élmények: az Állatorvostudományi Egyetemen látható Magyar szürke bika, a Bábolnán felállított Imperiál ló élményvilága ebben a környezetben gyökerezik. A fiú a lakóházuk közelében sokfelé kibukkanó szarmata mészkő puha tufáiból formálta első szobrait, kockákat, később emberfejeket, a rokonok, szomszédok arcmasait.

Számos sorscsapás érte, de ezekből a csapásokból ő mindig megerősödve, megedződve került ki. Cipésmester édesapját 1945 januárjában bombatámadás során veszítette el. A gyerekeket az ismerősök elküldték a Fiumei úti temető halottasházába, s ott azonosították tömegsírból kiásott édesapjukat...

Domonkos Bélának dolgoznia kellett a megélhetésért. Géplakatosként, gépszerezőként kezdte pályáját, de kitanulta a bádogos, a hegesztő, az öntő és az olvasztár szakmákat is, melyek később eredményesen kamatoztak művészi tevékenységében. A nehéz fizikai munka nem sorvasztotta el ambícióit, s nem temette el vágyait. Esti tagozaton, felnőttfejjel, sok-sok éjszakai tanulással szerezte meg az érettségét, de a Képzőművészeti Főiskola szobrász szakára nem juthatott be. Ötször jelentkezett, ötször utasították el, de nem nyugodott bele a döntésbe.

Szobrait egy vesszőkosárba téve felkereste a kor neves szobrászákat, Kisfaludi Strobl Zsigmondot, aki lekezelően viselkedett vele, s tudtára adta, hogy ő ilyen korában már országos hírű, befutott művész volt. Az ifjú művészjelölt alkotásaira nem sok figyelmet fordított, ám azt megengedte, hogy ingyen segédkezzen,

dolgozzon neki, s így ellesheti nála a mintázás fortélyait – de ha vendégek, megrendelők érkeznek, azonnal el kell hagynia a műtermét.

Szerencsére nem mindenki volt ilyen. Pátzay Pál vette pártfogásába. Napi gyári munka mellett dolgozott, mintázott, formázott. Az otthonteremtés, az alkotóműhely és a műterem, majd a saját bronzöntőde létrehozása temérdek energiáját emésztette fel. A pártállam nem támogatta: a túrt kategóriába tartozott, aki boldogulhat saját erejéből, ha tud. Nem kapott műteremlakást, ösztöndíjat, külföldi kiküldetést, mindent magának kellett megteremtenie a semmiből.

Ilka Gábor:
Úton

Felesége, a tanítónőként dolgozó Bajnóci Ilona rendíthetetlenül hitt férje tehetségében, és mindenben segítette hitvesét. Könyvtárakban kutatta a műalkotásokhoz az adatokat. Az állatanatómiai ismeretekről a katonai adatokig, a huszár felszereléstől a repülőegyenruháig számos apró részletet gyűjtött ki a forrásokból a szobrok hitelességének érdekében. Rajzokat, régi fényképeket gyűjtött, múzeumi szakemberekkel konzultált, s képes volt egy fél évszázados pilótasapka érdekében hetekig rohangálni, hogy férje hitelesen ábrázolhassa Almásy Lászlót.

Domonkos Béla kisplasztikái, a múltunk jeles személyiségeit, Gárdonyi Gézát, Nagy Lászlót, Nagy Lajost, Goda Gábort, Kodály Zoltánt, József Attilát, Németh Lászlót, Gábor Andort, Szent Istvánt, Árpád fejedelmet, Taksony vezért, Petőfi Sándort, Móricz Zsigmondot, Radnóti Miklóst ábrázoló munkái széles körben váltottak ki megbecsülést.

A budapesti Buddhista Misszió felkérésére formázta meg Kőrösi Csoma Sándort, „a magyar bódhiszattvát” megörökítő alkotását.

Egyszer megkísértette a külföldre távozás lehetősége. Az 1956-os forradalom leverése után egyik barátja csábította, menjenek együtt Nyugatra. A Déli pályaudvaron nagy volt a tülekedés. „Szabad földre beszállás! Indul a vonat a szabadság felé!” – kiabálták az emberek, s egymást taszigálva kapaszkodtak fel a vasúti kocsikra. A szobrászművész is közöttük volt, de aztán átgondolta, milyen jövő várhat rá idegenben, és Biatorbágnál – egyedülként – leugrott az Ausztriába pöfögő, tömött vonatról. Soha nem bánta meg ezt a merész, szerencsés ugrást.

Amikor megismertem 1983-ban, meghívott otthonába, és felajánlotta, hogy szívesen hozzájárulna földrajztudósaink emlékének méltó megörökítéséhez. Éreztem, hogy egyszerű szavai mögött őszinte segítő szándék és igazi, belülről fakadó elhivatottság van. Elmondtam, hogy vannak terveink, Cholnoky Jenő földrajzprofesszor hajdani lakóházát szeretnénk domborműves emléktáblával megjelölni, de pénzünk nincs a megvalósításhoz. A pénzhány nem szegte kedvét, nem a pillanatnyi egyéni haszon optikáján át nézte a dolgokat. A budapesti Gyulai Pál utcában és Balatonfüreden az ő jóvoltából örzi élethű dombormű a Balaton-kutatás emblematisz személyiségének arcvonásait.

Érden, a Magyar Földrajzi Múzeum kertjében található magyar felfedezők szoborpanteonjával művészi hitvallást tett világjáró tudósaink páratlan tudományos és emberi teljesítményei mellett. Egyben bizonyította áldozatkészségét, hiszen az Afrika-kutató Teleki Sámuel, az Ázsia-kutató orientalista, Stein Aurél, az indológus Baktay Ervin, a Kaukázus feltárója, Déchy Mór, a földrajztudós Teleki Pál, valamint a múzeumalapító Balázs Dénes szobrát az anyag és az öntés költségének árán, a művészi honoráriumról lemondva készítette el. A szükséges pénzt a Magyar Földrajzi Társaság tagjai, hegymászók, barlangászok, vadászok, természetbarátok, szerény fizetésű tanárok, geográfusok, geológusok, térképészek, muzeológusok, könyvtárosok, iskolatársak, önzetlen érdi lokálpatrióták összefogásával, közadakozásból sikerült előteremteni.

A szoboravatások emlékezetes ünnepeit gyakran közvetítette a média. Az „angol beteg”, Almásy László Szahara-kutató szobráról az osztrák televízió is hírt adott. Prinz Gyula, Almásy László, Reguly Antal, Sáska László és Vámbéry Ármin szobrai már Érd városá finanszírozta, jelezve bizalmát és megbecsülését. Vámbéry arcvonásainak megmintázásánál Domonkos szomorkás mosollyal megjegyezte: „Tudom, hogy ő is félárván nőtt fel, mint én. És sokat nélkülözött az utazásai során.”

Ezek a rokon vonások adtak láthatatlan összekötő kapcsokat. Egy-egy műve a lélek rejtekében megbúvó, elfeledettnek hitt eseményeket idézett fel hozzátartozókban, tanítványokban. Amikor 1993-ban elvittem műtermébe az éppen Magyarországon tartózkodó hajdani diplomatát, Újpeéry Elemért, aki halála előtt utoljára látta Teleki Pált, a tragikus sorsú miniszterelnököt, s átadta neki a végzetes londoni táviratot, kíváncsian kérdeztem tőle, hasonlít-e a szobor a földrajztudósra. Újpeéry Elemér percekig némán nézte a szobrot. Aztán csendesen megszólalt: „Nem hasonlít... nem hasonlít... ez ő maga...”

A rendszerváltás hozta szabadság Domonkos Béla számára is új – korábban soha nem remélt – megbízatásokat hozott. Elkészítette az Ercsiben felállított életnagyságú Petőfi-szobrot, s idős magyar tengerészek áldozatvállalásával Horthy Miklós kenderesi mellszobrát, majd az 1944-ben a deportálás ellen szót emelő Apor Vilmos győri püspök és Mindszenty József hercegprímás, aztán Semmelweis Ignác, Kosuth Lajos, Széchenyi István, Antall József szobrát. Nem volt számára nyugdíjas időszak. Egyik leghíresebb művét, a Puskás Öcsit ábrázoló szobrát az ausztráliai Melbourne-ben köztéren is felállították. Az 1848-as szabadságharc legendás honvéd tábornoka, az örmény származású Csetz János térképész bronz arcását Sasi Nagy Istvánné Klarissza önzetlensége révén emlékezetes katonai ünnepség keretében helyezték el Buenos Airesben, az Argentin Katonai Akadémia Földrajzi Intézetének a falán.

A Magyar Örökség Díj átvétele után egy fiatal újságíró a műtermében, szobrainak páratlan tündérbirodalmában kíváncsian faggatta arról, mi a sikere titka. A művész egyéniségéhez illő szűkszavúsággal csak annyit felelt: „Dolgozni kell!”

FELHÍVÁS

a 25 ÉVES POLY-ART művészeti közösség tagjainak

Az Érdi IRKA irodalmi pályázatot hirdet vers- és szépprózáírók számára

MI SZÉP, HA NEM EZ? címmel.

Elvárás/biztatás: a pályázók kerüljék az egydimenziós, egysíkú történetmondásokat, miközben irodalmi eszközökkel jelenítik meg és ábrázolják az élet kisebb-nagyobb szépségeit, örömeit, Kitérhetnek drámákra, válságra, veszélyhelyzetekre, de a didaktikus módszerek helyett alkalmazzák a jellemzés sokféle formáját, ügyelve a párbeszéd hitelességére, a leíró és elbeszélő részek helyes arányára, az egyedi-egyéni stílus varázsára, a költői szóképek gazdagságára, nem nélkülözve a humort, ahogy az eredeti gondolat atyja, Kurt Vonnegut is tette.

Feltételek: névvel, (e-mail) címmel, telefonszámmal ellátott, nyomtatásban meg NEM jelent két darab vers/vagy egy széppróza műfaji megkötés nélkül, maximum három oldalnyi terjedelem (A4), 12-es betűméret, 2,5 cm-es margószél, 1,5-es sortávolság. A pályaműveket szakértő bizottság értékeli.

Nevezési díj: nincs

Határidő: 2020. szeptember 30.

Eredményhirdetés: 2020. november 20-án 18 órakor az érdi Szepes Gyula Művelődési Központban.

Díjazás: a kiemelkedőknek neves érdi képzőművészek (KÉK) adják át saját műalkotásukat.

A legjobbnak ítélt írásokból válogatás jelenik meg az Érdi IRKA-zsebkönyvsorozatban

Beküldési cím: dlnemarta@gmail.com vagy postai úton a kiadóba (2030 Érd, Szepes Gyula Művelődési Központ, Alsó u.9.)

Gratulálunk!

A Napúton online 2020. haiku-pályázatára (hívószó: kereszt) 154 szerzőtől érkeztek művek.

Nyolc IRKA-s költő szerepel a közlésre kiválasztott pályázók névsorában:

Baka Györgyi, Barabás Irén, Barna Júlia, Habos László, Nagy-Rakita Melinda, Szabó Aida, Szöllősi Bernadett, Zentai Eta.

A kiemelték között van: SZABÓ AIDA

MEGJELENT!

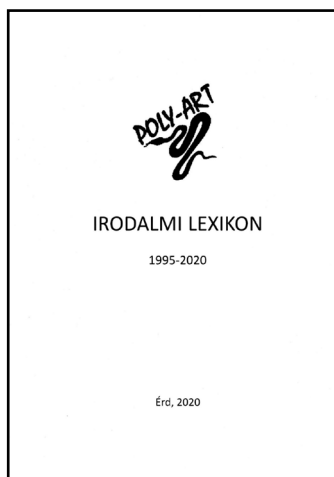
A 2019 őszére meghirdetett vers- és prózai pályázat válogatott gyűjteménye olvasható az *Öröklét?* c. zsebkönyvben. Sokrétűség, gazdagság, időtlenség jellemzi ezeket a szépirodalmi műveket. Ugyanakkor nyelvi, írói bravúr, humor, máshol fájdalommal teli veszteségérzet tölt el, vagy éppen

megfogadható tanács ad kapaszkodót.

Tedd a dolgod, ápolj embert, értelmet, lelket. Légy igaz, higgy önmagadban, az alkotásban, az értékben. Az értelem, a szellem, a tudás örökké él. Nem az egyén halhatatlansága a lényeg, hanem az egészséges, teljes élete, tevékenysége. Az elődök által ránk hagyott értéket kötelességünk megóvni. Annak a népnek nincs jövője, amelyik nem becsüli meg a múltját.

Széles a kínálat, öröm olvasni.

MÁR OLVASHATÓ A HONLAPON

Hiánypótló. Nagy precizitást és műgondot igénylő kutatómunkát feltételez az ilyen összeállítás megszerkesztése. A 25 év alatt megszámlálhatatlan kiadvány jelent meg (IRKA-k, antológiák, zsebkönyvek, Poly-Art-füzetek, tematikus és egyéni kötetek) a Poly-Art Kiadó gondozásában. Most áttekinthető, rendszerezett gyűjteményt nyújt át a szerkesztő: Habos László

Hangyássy Jánosné:
Fasor

Tartalom

Versek: Baka Györgyi, Barna Júlia	1
Dylan D. Tides, Fazekas M. Gizella, Gani Zsuzsanna, Habos László	2
Kerepesi Igor, Király Ignác	3
Kissné Matkó Gabriella, Kósa Márta	4
Ludwig Géza, Lukács Mária, Móczár Csaba	5
Nagy-Rakita Melinda	6
Naszvadi Judit, Petrik István, Pálné O. Judit	7
Pálfi Nándor, Sall Margit	8
Somogyi Norbert, Szabó Aida, Szigetvári Zsófia Petra	9
Tarnócziné B. Irén, Tóth Mária, Tormássy Erzsébet	10
Valentin István, Varga Katalin	11
Diákíró: Varga Zsófia	12
Jankovits Márta rovata	13
Szabó Aida (Jampa drolma) rovata	14-15
Vikár János rovata	16
Prózák: Carl Astro: Naplórészletek	17
Karácsony István: A hitről (2. rész)	19
Kovács F. István: Ohenzi	21
Pergel Antal: Tiltott határátlépés	23
Szabó I. Valéria: Virtuális búcsúztatás	24
Bemutakozás: Nagy-Rakita Melinda	26
Tanulmány: Dr. Veszprémy László:	
A tárnokvölgyi csata és a hun-magyar hagyomány	27
Dr. Kubassek János: Ugrás a vonatról	29
Hírek	31
Könyvajánlók:	31, 32
Illusztrációk: 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13, 19, 20, 22, 24, 28, 29, 32	

HONLAP: www.poly-art.hu